

Un festival musical a Anglaterra

LA vella Anglaterra no té una forta reputació musical : ella, fins ara, exceptuant, potser, la notable escola dels clavecinistes, no ha tingut mai un nucli d'autors, un cicle d'obres mestres, de fesomia propria de raça i de prou poder expansiu per influir en el desenrotllament de l'art mundial i sagellar-se amb el respecte i l'admiració de la cultura artistica dels pobles civilitzats, que consegueixen les escoles que marquen un període en l'història de l'art. Això es cert, però no es menys evident que allí s'ha conresat sempre la musica amb una seriositat, amb una noble honradesa tant singular, que, això sols, mou a respecte i admiració i fa dignes d'apreci i d'estudi les manifestacions musicals més rellevants que periodicament se celebren en les més importants ciutats del poderós regne.

Una de les manifestacions artistiques més interessants, més plenes, que dóna testimoni de la cura i de l'anhel que té aquell poble per l'art de la musica, són sens dubte les grans festes musicals que periodicament se celebren, en varies de les ciutats angleses, amb el nom de *festivals*. Els festivals són unes festaces suculents per als esperits avids de la musica coral i instrumental. Són una serie d'audicions, que duren alguns dies, prop d'una setmana a voltes, d'obres classiques i modernes, entre les quals dominen sempre uns quants oratoris, que són com el bateig i la norma de la noblesa que caracteritza aquelles festes artistiques. Sembla que siguin com uns *exercicis espirituals* artistics per trempar i enfortir el sentit musical dels intel·lectuals de l'art; però, en aquella terra dels temperaments forts, atrauen la multitut, grans i xics en seny i poder, homes i fembres, com si'l tast del gran art fos com una necessitat del fons dels esperits. Allò no es l'art per a la frevolitat, no es l'art postic : es quelcom d'essencial, d'espiritual; més ben dit, de religió.

Aquesta es l'impressió que havem tret, l'amic i company meu Francesc Pujol i el que escriu aquestes ratlles, de la visita que havem fet a Anglaterra expressament per assistir al *Musical Festival* que se celebrà a Worcester del 10 al 15 del prop-passat setembre, comissionats per la Junta Directiva de l'ORFEO CATALÀ per a que 'ns servís d'estudi i d'exemple.

An aquest *Festival* se li dona generalment el nom de *Festival of the three Choirs* (dels Tres Chors), perquè la massa choral està formada exclusivament de tres entitats chorals de les tres ciutats de Worcester, Hereford i Gloucester; entitats que tenen per basa les capelles vocals de les tres Catedrals respectives. Les grans festes musicals se celebren, anyalment i per torn, en una de les ciutats esmentades (quasi totes les audicions en la Catedral), i els guanys materials se dediquen a beneficència. El *Festival dels Tres Chors* es potser el més antic dels que se celebren avui dia, ja que enguany han complert cent vuitanta-vuit anys que fou fundat: per tant, el podem prendre com el tipo tradicional. Encara que 'l camp artistic s'hagi aixamplat desde sa fundació fins al celebrat enguany, en el qual el programa, segons els critics anglesos, ha agafat gran volada de novetat i extensió, sempre ha guardat el fons semi-religiós que li donà vida.

No obstant, havem de confessar que lo que principalment ens atragué, a nosaltres, no fou el coneixer el fons i caracter d'aquestes manifestacions artistiques, sinó 'l veure en el programa general una serie d'obres mestres que anhelavem coneixer per l'audició, i que ara se 'ns presentava ocasió de sentir de tirada i en pocs dies.

Aquestes eren: *Elies*, de Mendelssohn; *Messies*, de Haendel; *Requiem*, de Mozart; i, sobre tot, la *Passió segons Sant Mateu*, de Bach. Ademés ens atiava 'l desig d'anar-hi 'l veure intercalat entre aqueixes obres el tercer acte de *Parsifal*, lo *Stabat Mater* de Palestrina, la *Novena Simfonia* de Beethoven, i una pila d'obres de compositors moderns anglesos, entre les quals varies importants d'Edward Elgar, un mestre que 's pot posar al costat dels de més renom del món artistic modern.

Per causa del fort vent de proa que tinguérem al passar el canal de Calais, i que 'ns féu retrassar el pas del trajecte de Dover a Londres, no poguerem prendre 'l tren que partia de l'estació de Paddigton al cap-vespre i que 'ns havia de conduir a Worcester: tinguérem desortir més tard de l'estació Sant Pancraç, lo qual ens féu arribar a Worcester a les quatre de la matí. No teniem completa seguretat de trobar tickets d'entrada a les audicions, per més que havíem telegrafiat, encarregant-los, desde Barcelona; i, amb l'idea fixa que 'ns portava (la golosia de les sensacions artistiques que esperavem), no volguérem entretenir-nos ni una nit a Londres.

El dia mateix de la nostra arribada, després d'haver descansat, lo primer que ferem fou anar a buscar els tickets encomanats; més... oh sorpresa!... l'agencia encarregada de l'expen-

dició estava tancada : havíem oblidat que, aquell dia essent diumenge, a Anglaterra no hi ha comerç ni per a lo eminentment actual. Pensa, lector meu, quina aberració fóra, a la nostra terra, que una empresa d'espectacle extraordinari tingués tancada la taquilla 'l dia mateix de l'inauguració solemne!... Oh poble anglès! Alguna cosa tens, a dins, més forta que no havem nosaltres! Per sort, en la solemne inauguració del festival que en aquell dia se celebrava, hi havia medi d'entrar-hi sense ticket : una gran part de la Catedral era destinada al public sense altre requisit que 'l de fer cua ordenadament en els jardins exteriors. Se volia que tot el poble sagellés aquelles festes d'art; que tot-hom fes comunió en aquelles festes per a l'esperit, batejant-les en la germanor de pobres i rics, d'alts i humils. Així estiguerem nosaltres prop d'una hora fent cua de cinc de rengle (ni un més ni un menys) per poder entrar.

El *Festival dels Tres Chors* resulta un gran aconeteixement per a cada una de les ciutats on trienalment té lloc. Tota la població *senti* la festa que fa prop de dos segles veu celebrar; tot-hom l'estima com cosa pròpia; el Consell municipal hi assisteix en corporació; les banderes alegren els carrers que condueixen a la Catedral; els aparadors de les botigues d'objectes ben diferents mostren postals amb retrats dels artistes i compositors que prenen part en el festival; i a tot arreu, en botigues i al mig del carrer en mans de venedors ambulants, vos ofereixen a preus econòmics les partitures dels oratoris i principals obres que s'han d'executar. Els carrers s'animen amb forasters que acuden desde tot el regne : artistes, *amateurs*, senyors d'alta gerarquia del diner, de la noblesa... Aquest any Worcester tingué fins visitants reials : els prínceps de Battenberg, vinguts expressament per gaudir del festival; i fins hi tinguerem els reis destronats de Portugal, que devien venir per buscar en l'art apaivagament a les anyorances de la reialesa. Com es natural, tot això mou la curiositat del poble, i per això a les hores d'entrar a les audicions se veu la gent fent muralla a les aceres del High Street, espectadora de la riuada dels que apressurats fan cap al bell bastiment gotic, que desde sos campanars, dominadors de tota la ciutat, amb llur típica soneria de rica gama melodica anuncia joiosament i solemnement que la festa va a començar. Més tot això cal no figurar-s'ho amb xivarri, amb alegria meridional : els heralds de les torres gotiques anuncien amb joia solemne, però les nostres orelles meridionals quasi hi troben un deix de monotonia; i aquest *modo*, aquesta manera, es també en el posat dels que miren amb curiositat i dels que caminen afanyats amb les partitures sota 'l braç, com si anessin *a estudi*. Som lluny de les festes populars de les nostres viles i ciutats, de l'espetec de les nostres imaginacions assoleiades! Més nosaltres, en aquell moment, no 'n sentíem pas l'anyorament : l'afany de lo desconegut que anavem a gaudir, prou que 'ns en distreia.

A dins d'aquella superba Catedral, amb ses tres llarguissimes naus gotiques riques i esvel-

tes, atapaïdes de gent devota de l'art, l'espectacle esdevenia solemne i preparava l'esperit per possessionar-se del profunde sentit de les obres que s'anaven a escoltar. A l'extrem nord de la nau central, en unes taules i altivola graderia expressament muntada, hi havia la compacta massa dels executants, amb l'orgue provisional a un costat per acompanyar els oratoris. Totes les sessions eren presidides desde 'l chor pel degà, i eren precedides per oracions que contestava la massa choral artística i molta part de l'auditori. Nosaltres, catòlics, pregavem per a que Déu tornés a la plena llum de la veritat aquella gent, que 'ns apareixia tant conscient de la transcendència de lo que es vida per a l'esperit : religió i art.

La sessió d'obertura fou més un servei religiós que un concert. Deixant apart els dos ultims temps de la *Primera Simfonia* de Brahms, que serviren d'introducció, l'altra musica fou servent del seguici de salms i oracions que formaven el cos liturgic; salms i oracions que eren contestats per la majoria dels assistents i que dins de les naus de la superba Catedral ressonaven amb majestat imponderable. En aquells moments, ¡com nosaltres ens dolíem que en el nostre poble llatí s'hagi abandonat aquest bell costum de prendre part els fidels en el cant d'església! i com vèiem la necessitat que tot-hom faci lo possible per a que, com recomana Pius X, se restableixi aquest costum!

* * *

El dia següent al de la sessió d'obertura fou dedicat exclusivament a assaigs generals d'algunes de les principals obres : deu hores d'assaigs, en vuit de les quals prengué part el chor! Sembla que n'hi havia per agotar les forces i la paciència de tot-hom : no es veritat? Doncs no notàrem el més petit incident de disgust ni de queixa en els executants. Llavors observàrem que 'ns trobavem davant d'una massa d'executants fortament disciplinada. L'emissió del chor era segura, el ritme ferm, ben tingut; l'estil seriós. Aquelles tres-centes veus, compactes i sonores, demostraven el treball preliminar que havia precedit. Les cordes de sopranos i baixos eren les més robustes i valentes; la de contralts era, en certs passatges, enrobustida per cert nombre d'altòs-tenors; la de tenors era la més fluixa i insegura. En la *Passió* de Bach, un chor de nois entonava 'l tema choral del gran chor introducció i del choral figurat que tanca la primera part de l'obra. De totes maneres els nois resultaven pocs per fer dominar la severa melodia en mig de l'esplendorosa riquesa de la gran polifonia que l'envolcalla. Amb veus menys artísticament educades s'hauria obtingut més mordent en el timbre i, per tant, un relleu més característic.

L'emissió de les veus blanques, a Anglaterra, es ben especial : sigui per influencia de la parla, sigui per dificultat de tota altra emissió, aquesta es purament de cap, *tirolegen* bona mica. Recordo haver sentit, fa uns quants anys, a Luzerna, un chor de les montanyes del Tirol, no

gaire artístic per cert, però que amb veus purament de cap obtenia sonoritats ben hermoses. L'emissió anglesa resulta més artificial i, per tant, de no tant bon efecte, sobre tot en els solistes, que a voltes fins ferien penosament les nostres orelles, acostumades a l'emissió clara i sonora de les veus mediterrànies.

En canvi, l'orquestra, formada d'elements triats de les millors corporacions de Londres, era d'una sonoritat magnífica; la corda, d'una pastositat superba.

El mestre director, Mr. Atkins, organista i mestre de capella de la Catedral on se celebrava 'l gran festival, demostrava ésser un artista intel·ligent i convençut de les obres que portava. No era un virtuós de la batuta. Un parell de professors de l'orquestra que tinguérem de companys de vagó en el nostre retorn a Londres, fins escarnien ironicament sos gestos poc elegants. Alguns moviments semblava que 'ls portava amb exageració : o per massa vius els moguts, o per massa lents els calmosos; però sempre 's mostrava un mestre intel·ligent i conscient, i en alguna obra mostrà una sensibilitat exquisida : l'audició del tercer acte de *Parsifal*, que 'ns donà, restarà inoblidable per a nosaltres.

Els solistes tenien les millors qualitats que poden lluir els millors cantants de concert: un seriós estil, una dicció clara i expressiva sense les exageracions impropies del gènere, i, lo més singular en els cantors de *solí*, la discreció en els fragments de conjunt, guardant l'equilibri estètic en la polifonia general; cosa que no passa mai amb artistes d'òpera, per bons que siguin. No recorde haver sentit mai un *quarteto*, *quinteto*, etc., en el teatre, en el qual hagi trobat solta : l'un està alt, l'altre baix; l'un crida, l'altre no se sent; i un altre, amb sa veu tremolosa, ni deixa endevinar quina nota fa.

* * *

Donar una síntesi de l'impressió rebuda en l'audició de les grans obres que sentírem no es cosa fàcil : passàrem quatre dies tant atapaïts de música, quasi tota transcendent, que l'una impressió mig esborrava l'altra, esvanint-la i no deixant temps per fruir el remugament de l'impressió rebuda; aquell remugament que acaba de fixar en l'esperit el sentit estètic de les obres profundes. Per això creiem un defecte aquest atapaïment de gran música que es la característica dels festivals del gènere d'aquest de que 'ns ocupem; cosa semblant a lo que passa en els grans museus de pintura, on el veïnatge d'unes obres mestres amb altres destrueix en part l'efecte estètic en el contemplador. De totes maneres, a Worcester, s'havien escollit les obres amb compte per no donar el contrast d'unes amb altres, per no topar amb el caràcter del lloc on se donaven, i cuidant que totes tanquessin un fons religiós; cosa aquesta última no tant difícil de trobar com sembla, ja que tota obra d'art transcendent té un fons religiós que l'anima. Però, així i tot, no creiem prudent l'agombolament dels gèneros : són massa forts i no lliguen:

tots se troben, en el fons; però per medi de visions tant personals i característiques, que es precis veure-ls a distància 'ls uns dels altres per poder transcendir a la gran unitat que 'ls agermana.

En defensa d'aquest defecte cal dir que 'l públic se renova bastant durant la llarga serie de concerts que formen aquests festivals: gran nombre d'assistents procedeixen de les poblacions i ciutats veïnes, assistint, en general, solament a l'audició de l'obra preferida individualment, o de més interès pel seu renom i novetat. Així, en l'audició del *Messies*, de Haendel, i de l'*Elies*, de Mendelssohn, vegerem la Catedral plena a vessar, ja que 'ls anglesos tenen aquestes obres com nacionals: tant les estimen i veneren; i en l'audició de *La Passió segons Sant Mateu*, de Bach, que era com el rovell de l'ou d'aquelles festes musicals, s'omplí la Catedral de la flor del món intel·lectual artístic d'Anglaterra.

Més nosaltres hi erem de massa lluny per no deixar perdre ni una sola nota de l'immens programa, i tot ho gustàrem amb la mida que 'ls nostres sentits podien fruir-ho.

Elies, el gran oratori de Mendelssohn, fou l'obra que obrí la serie; obra en la qual s'agermanen la més noble seriositat amb aquell toc amable, agradós, de l'autor del *Somni d'una nit d'estiu*. No hi ha, en ella, la profunditat de Bach, ni la sensible dignitat de Haendel; però es bella i commou: l'amable sinceritat de Mendelssohn mai s'es revestida de tanta noblesa com en aquesta obra. A la nit del mateix dia, entre diferents obres d'autors moderns anglesos, se donà la *Novena Simfonia* de Beethoven. Dins de la Catedral no 'ns hi sonà pas bé del tot: l'adagi mateix no s'hi acabava pas d'enquadrar; l'alegria esbojarrada del final fins semblava com una profanació, rebotent en aquelles parets gotiques. ¿Es que aquella exaltació sublim de l'home exhala 'l panteïsme en que Goethe i Schiller submergien l'ànima alemanya? ¿O es que un arbre o un home nu no encaixen entre les parets que han de recollir l'esperit en l'humilitat i la simplicitat?

Veieu? l'endemà sentírem el tercer acte de *Parsifal*, i 'ns aquietà i 'ns recollí, i esdevinguérem més humans a copia de fugir de la Natura; i encara Palestrina 'ns cantà son *Stabat Mater*, que es com la llavor de l'obra de Wagner, i 'ns acarona amb el seu misticisme, el més pur, el més simple, el més ver que ha cantat home.

I l'endemà arribà Bach amb el seu recit de *La Passió*. Mitja hora abans de començar l'audició, trompetes i trombons, dalt de les altes torres de la Catedral, cantaven solemnement un dels corals, com si cridessin la gent a recolliment per rebre degudament la lliçó suprema de la Tragedia divina. A dins del temple vèiem la gent més amb posat prompte a l'oració que al goig artístic. I començà aquella inspiració sublim; i 's desenrotllà solemnement amb sos corals compungits, amb els gemecs del pecador per haver ofès l'Anyell diví, envolcallant la narració de la gran Tragedia dita amb sinceritat pel cronista, dialogada pels solistes, amb el

chor que increpa, crida, se plany, gemega i resa, segons se desenrotlla l'Acció suprema!... Obra unica aquesta, que cal donar i escoltar com cosa sagrada!

El mateix dia, al vespre, encara 'ns donaren el *Requiem* de Mozart, del sempre jove, tot ple de gracia. Mai l'autor de *Don Giovanni* s'havia posat tant seriós i tristoï com en aquest *Requiem*. El pobre pressentia que la mort se li acostava, i l'estil se li ennoblí amb l'amargor forta; però mireu com encara es adorablement hermós! Els anglesos ens semblà que no sentien la llum de sa gracia.

I vingué 'l final de la serie amb l'obra que s'ha fet anglesa de tant que l'han estimada i l'estimen amb constancia de foll enamorat: el *Messies*, de Haendel. Bell coronament de tant abundoses festes! L'obra mestra de Haendel es d'una inspiració altíssima, excelsa, i de forma lluminosa en sa dignitat sacerdotal, atraient i honesta. No colpeja l'esperit com l'inspiració de Bach; no 'n té la fortaleza; però un hi reposa sense emmollir-se, dignificant-se.

Com he dit al començament, se 'ns donà també una bona mostra de musica anglesa moderna. Les obres que sentírem ens demostraren que 'ls compositors d'aquell país obren una nova via amb un art més lliure, menys encarcerat, que 'l que 'ls coneixiem fins ara; hi notàrem certa elegancia i expansió que 'ns feia oblidar aquell llur aixut caracteristic. Sobre tot cal fer notar l'art esplendí d'Edward Elgar, nom ja conegut per tot Europa, de qui sentírem diferents obres que 'ns mogueren admiració sincera. Més, si atraient i admirable es l'obra de l'artista, no menys atraient i simpatic es l'home. Vull explicar com ferem sa coneixença. Estavem en Pujol i jo, a l'entrada de la Catedral, mirant com la gent hi entrava afanyosa, prop l'hora de començar una audició, quan se 'ns acostà un senyor nerviosament amable, elegant, de noble posat, no jove, i 'ns preguntà si erem nosaltres els estrangers vinguts de Barcelona. Nosaltres, que 'l coneguerem per haver-lo vist dirigir una de ses hermoses obres el dia de l'assaig general, amb grata sorpresa li responguérem afirmativament. Ell, llavors, mig en francès mig en anglès, ens pregà que després de l'audició anessim a casa seva, que 'ns hi esperava amb sa familia per prendre 'l tè. No cal dir si acceptàrem amb gust l'invitació. Sir Elgar posava circumstancialment en una especie de xalet que serveix d'escola als escolans que formen part de la Capella de musica de la Catedral. Allí 'ns encaminàrem, a l'hora convinguda, tot parlant de com havia pogut esbrinar la nostra procedencia, i de son gest tant amable i honrós per a nosaltres. La veritat es que, com poguerem convence-ns-en durant els següents dies que restàrem a Worcester, tot-hom ens coneixia com els estrangers de Barcelona, de la ciutat famosa de les bombes i dels cremadors d'esglesies; d'aquella Espanya tant a prop de l'Àfrica. Bé es veritat que la nostra assiduitat a les audicions, i el nostre posat d'artistes bons minyons, devia tranquilitzar els bons anglesos. En aquella casa trobàrem la cordialitat més amable, com si hi haguessim sigut coneguts de temps. Nosaltres mateixos

haguerem de fer la nostra presentació : qui erem, lo que feiem per l'art de casa, les nostres audicions de Bach; parlàrem del Dr. Schweitzer, a qui trobàrem respectaven molt pels seus treballs sobre Bach. He dit *respectaven* perquè allà 's podia parlar de coses de música amb tot-hom : amb la família Elgar i amb diferents convidats forasters, artistes i *amateurs* admiradors del mestre. En aquella casa, qui 'ns despertà més simpatia fou l'esposa del compositor. ¡Quina il·lustració més alta, i, sobre tot, quin amor i quina consciència de l'importància de l'obra del seu marit! « — Escolteu bé la seva simfonia. Ja veureu, que hermosa! » ¡I amb quina franca sinceritat ens ho deia! Sir Elgar ens féu prometre que cada dia aniríem a prendre 'l *lunch* a casa seva. I veus-aquí com dos desconeguts, vinguts de l'altra part del món, foren cridats i obsequiats per l'home més fort, en solfes, d'Anglaterra; un dels d'inspiració més sana i rica del món modern. Desde aquestes planes enviem l'expressió de la nostra admiració i profunda agraïment al gran mestre i al noble *gentleman*. De les obres que sentírem de sa composició, ne parlarà degudament l'amic Pujol.

* * *

Dins el vagó, de tornada cap a Londres, ens trobàrem junts amb dos professors de l'orquestra que prengué part en el *Festival*, expansius i alegrois com qualsevol músic de les nostres orquestres. L'un, el més jove, en l'edat forta de la vida, era de la gran illa; l'altre, ja decantat a la vellesa, era irlandès. El primer era una de les primeres parts de la «London Symphony»; l'altre, una viola de rengle d'una de les principals orquestres de la capital. De retorn a casa, amb les butxaques plenes amb el guany del gran treball d'aquells dies, jugaven amb els mots, fent-se brometes que nosaltres més endevinàvem que enteníem. Com que nosaltres, en les audicions, seiem bastant a prop de l'estrada dels executants, ens regonegueren; i, encara que amb alguna empena, parlàrem d'una pila de coses, i sobre tot de l'art que 'ns feia germans, encara que fossim de tant diferent procedència.

— Què tall! què 'us ha semblat de la nostra musicada?

— Magnífica! Sou ben bé uns braus per aguantar tant dignament totes aquestes obraces.

— Sí, ha anat bé; però, si vinguessiu a Manchester, encara 'us agradaria més : trobaríeu una execució més perfeta. Cap al nord... cap al nord sentiríeu chors esplèndids : el de Sheffield, per exemple, es meravellós.

— Sí, ja 'n tenim notícia : llegírem en les revistes l'exit que tingueren a París, fa uns quants anys. A Manchester sembla que perdeu una gran mestre : eh?

— Richter? Sí, ja ha fet els seus. I que 'ls sab guardar, els diners!

En això l'irlandès havia obert una maleta de mà, traient-ne una pera hermosíssima. Nosaltres ens la miràvem com Eva devia mirar la fruita de l'arbre prohibit. (A l'hotel no 'ns

havien servit més que lllaminadures, per postres.) El bon home endevinà 'ls nostres desitjos, i de totes maneres volgué que la tastessim. Aquell tast sucós ens despertà 'l record de les nostres hortes meridionals.

— Això no es anglès : oi?

— Ja 'u crec! Mireu : ara atavessem el país dels fruiterars, el país de Gales, el jardí de l'Anglaterra.

L'irlandès, amb una mitja rialla burleta, digué:

— Oh! an en Richter *conductor* també li agraden, aquestes peres; però les troba cares. Una vegada, anant de Manchester a Londres, en una estació del transit, una venedora, amb la seva panera curullada, n'hi oferí. Richter viatjava amb la seva senyora, i aquesta s'apoderà desseguida d'una pera, començà a pelar-la, i coll avall. Richter feia l'orni. A l'últim preguntà 'l preu. « — Què? — digué, esgarriat. — Que 'us penseu que soc un lord? Aneu, vós i les vostres peres, que no valen res!» I tant plenes que portava les butxaques! Perquè creieu que cobrava bé! Això sí, fa bona feina. Un no pot pas dormir, sota la seva batuta : el seu art es seriós. No espantaria pas els aucells amb el maneig dels seus braços, però la musica creieu que marxa ordenada baix aquell bastonet de signes tant clars i raonables. No fa com altres que 'ns han batut ultimament, que, sense batuta i tot, tant aviat ens menacen amb el puny com se 'ns estiren sobre la nostra carnadura que sembla que 's preparin per fer la mig-diada.

A nosaltres ens punxava 'l desig de conèixer el criteri que tenien aquells nostres simpàtics companys de viatge sobre la musica que solien donar al gran public de Londres. Ambdós eren cooperadors de les principals audicions musicals de la gran capital, i, per tant, recolliem, poc o molt, algun batec de lo que actualment mou an aquell public.

— Aquí agrada molt Tschaikowsky : no es veritat?

— Oh! sí. Ha estat un autor predilecte de la nostra gent; però ara se li comença a veure la llauna : va de baixa. No hi ha dubte que aquest autor té musica ben agradable; però...

— Voleu dir que lo que es solament agradable no desperta amor gaire durable : no es veritat?

— *That is certain.* Veieu? ara 'l public les dóna amb Strauss, el de l'esbojarrament engrescador. Vejam si durarà gaire.

— Que no 'us agrada?

— Sí! ja 'u crec! Però... sabeu?... el tocar la seva musica 'ns posa una mica tristos. Perquè... què rediantre faran tocar an els nostres fills si a nosaltres ens claven entre cap i coll aquestes pallices?

— Bé! Penseu que 'ls que van estrenar les simfonies de Beethoven també les trobaven impossibles.

— Oh! Beethoven, Beethoven!... Les seves dificultats, si 'n té, diuen coses massa fones per no perdonar-les-hi.

— Sí; però no sempre s'ha de tocar lo mateix. En aquesta terra teniu compositors ben notables; i deuen tenir força exit : eh?

— Ah! Nosaltres sempre havem estat pobres de compositors : no les havem dades per aquest costat. Fem molta musica, ben donada... Eh, tu? — deia 'l britanic a l'irlandès, que s'estava, en aquell moment, arraulit en un recó de vagó (potser pensant en la gran colla de fillets que l'esperaven a la gran ciutat), i que, aixecant el cap i amb la seva mitja rialla burleta, respongué entre dents :

— Sí : sobre tot en la meua orquestra.

— Però — continuà 'l britanic — per engiponar solfes no servim gaire.

— Sou modestos : nosaltres, aquests dies, bé n'hem sentida, de musica excel·lent anglesa! Sobre tot teniu un autor...

— Ah! Edward Elgar? Sí : aquest es un mestre. Vos ha agradat, la seva *Segona Simfonia*?

El britanic ens clavà la vista per assegurar-se més de la nostra sinceritat. Nosaltres, engrescats, retraguerem la seva tecnica admirable, la seva inspiració abundosa, l'esperit generós, optimista que respira tota aquella musica; a lo qual ells assentien no cal dir amb quina complaença. Llavors ens parlaren de la vida del compositor, de com era un fervorós catolic, fill d'un organista d'una esglesia catolica de Worcester; de com, encara infant, suplia 'l seu pare mantes vegades en el servei del culte; de les grans distincions que havia rebut dels ultims reis del Regne Unit...

També volgueren, els nostres ja amics, saber coses de nosaltres i del nostre país. No 'ns ferem pas pregar per explicar-los la nostra vida artistica de Barcelona, tant petita al costat de la tumultuosa de les grans ciutats com Londres. Ells s'hi interessaren, i 'ns parlaren de l'Arbós, que tenen a Anglaterra la major part de l'any i a qui respecten de debò com a mestre i com a violinista. Ens parlaren de la Gay tots engrescats, i sobre tot d'en Casals, a qui consideren com el millor virtuós que corre pel món.

— Es el concertista més complet que conec, en qui 's compenetra la tecnica més admirable amb la musicalitat més exquisida. Ne podeu estar orgullosos, que sigui un fill de l'Espanya.

— D'Espanya i català — respongueren nosaltres.

— Es de Barcelona?

— No, però tant-se-val : es de Catalunya... sabeu?... de l'Irlanda d'Espanya — diguerem, tots enardits, dirigint-nos a l'irlandès, qui, rient tot satisfet, mirava triomfalment el britanic, com dient-li : «— Veus? Aquests també són dels meus.»

El seu company, estirant el braç, li posà la mà sobre l'espatlla, i, tot somovent-lo, sense malícia, mig bromejant, li digué :

— Vaja, avui m'has guanyat.

El tren passava ja pels ponts voladors sobre 'ls alts bastiments de la més gran ciutat del món. Erem a Londres.

LLUÍS MILLET

Edward Elgar i la musica anglesa

S curiosissim observar que, en un país de gustos musicals tant arrelats com l'Anglaterra, en un país on la musica 's conresa amb una afició i una intensitat verament extraordinaries, l'esperit creador s'hagi manifestat tant parsimoniosament ¿Es potser certa l'afirmació que 'ls anglesos, en musica, estan mancats d'esperit inventiu? Es aquesta una afirmació que 'ls fets semblen confirmar durant un llarg espai de temps, durant els tres darrers segles, en que, realment, es de tant escassa importancialo que l'Anglaterra ha aportat en materia de producció al món musical, que ni val la pena d'esser tingut en compte. Però ha estat sempre així? Certament que no, i veus-aquí un enigma ben interessant a oferir a l'investigació dels musicolegs. L'Anglaterra del segle XVI posseïa una escola de polifonistes prou brillant i nombrosa per posar-la al costat de les nacionalitats musicals més importants d'aquella epoca; posseïa un estol de compositors de musica instrumental ben aptes a rivalitzar amb els llurs confreres d'altres països; i, per convencer-s de lo que diem, cal no més fullejar les nombroses col·leccions estampades modernament de musics anglesos de la XVI.^a i començaments de la XVII.^a centuria.

Talment com si la font s'hagués estroncat; talment com si 'l germen de creació musical hagués emmalaltit fins a morir; la producció s'anà fent incolora, s'anà impersonalitzant, baixant de nivell fins a la vulgaritat, i fent passar l'Anglaterra a un lloc enterament secundari en lo que a producció musical se refereix.

Si aquest anorreament de les facultats productives en l'alt sentit artistic hagués correspost a una depressió paral·lela en el conreu i afició a la musica, fóra ben comprensible; però la musica sempre ha estat estimada i practicada a Anglaterra amb una intensitat i profusió

extraordinaries, com potser en cap més nació. La religió ha contribuït de manera decisiva a la seva difusió en totes les classes socials, no sols per la part activa que 'ls fidels prenen en els actes culturals amb el cant de salms i himnes, sinó per la cura excepcional que 'ls anglesos han tingut sempre envers les manifestacions d'art musical en el temple, dotat generalment d'excel·lents agrupacions corals, ben organitzades i disciplinades, fins en ciutats de poca importància, com Worcester.

Fòra del temple, en el concert, en l'òpera, en el drama líric, la música compta amb un públic apassionat, un públic de bona fe, i que sent de tal manera la necessitat de la música, que fa possible l'existència de modestes companyies d'òpera que recorren les poblacions de tercer i quart ordre donant-hi series setmanals de representacions de les obres més corrents.

En una paraula, l'ambient musical existeix i no ha deixat mai d'existir a Anglaterra. Potser no es un ambient d'una puresa refinada; potser el bon públic anglès no es gaire exigent, tant en matèria d'obres com en l'execució de les mateixes; però l'existència d'aquest ambient es enterament propicia a la producció nacional, i aquesta, durant un llarguissim espai de temps, no ha estat de cap manera en relació amb l'importància d'aquell ambient, d'aquell medi de desenrotllament que tant favorable li era.

No tractarem pas d'esbrinar les causes d'aquest fenomen, que això 'ns allunyaria massa del nostre fi, que no es altre que parlar de la música o, millor dit, d'un músic d'Anglaterra en el moment actual.

* * *

Es de ben pocs anys ençà que un renaixement musical s'ha operat a Anglaterra, i pot dir-se que la música simfònica hi es de creació recent. An aquest ressorgiment de l'art nacional, molt hi contribuï la fundació dels Promenades-Concerts en 1895 i la creació subsegüent de nombrosos concerts orquestrals a Londres i altres ciutats importants.

Els compositors aprofitaren aquest nou horitzó que s'obria a la llur activitat, concretada gairebé, fins aleshores, a la música religiosa, al *lied*, a la música coral i a l'oratori; i els assaigs en el gènere simfònic començaren a sovintejar.

Un estol cada dia més nombrós de compositors se llançaren a la palestra, i els noms de Parry, Stanford, Mackenzie, Granville-Bantock, Cowen, Vaughan-Williams, i altres, se feren familiars al públic anglès pels llurs esforços més o menys conscients envers la creació d'un art nacional. Les cançons populars britàniques, escoceses i irlandeses foren adoptades com a temes característics de suites, rapsodies, fantasies i simfonies.

L'ensenyança tècnica adquirí un sòlid desenrotllament en universitats i escoles particulars. (El conservatori oficial, tal com existeix i funciona en el continent, no existeix a Angla-

terra.) La didactica s'afermà, donant naixença, entre altres, a obres tant estimables com les d'Ebenezer Prout, ben conegudes i esmentades pels estudiosos continentals, i alguna d'elles fins traduïda.

Els estudis de musicologia, en totes ses ramificacions historiqués, biografiques i estétiques, progressaren d'una manera notabilissima, posant-se en aquest punt l'Anglaterra al nivell de les nacions més avançades, per la profunditat i seriositat dels seus musicografs.

També la crítica (no ja la senzilla ressenya de concerts, sinó la crítica enlairada, la d'estudis i analisis aprofundits, la registradora d'orientacions i tendencies, la verdadera crítica en el més alt i educatiu sentit) ha arribat a un grau de perfecció que regoneixen, admirats, critics de tanta valua com el francès Calvocoressi.

Fill d'aquesta epoca tant proxima a nosaltres, impulsador i impulsat al propi temps per aquesta forta corrent de regeneració i de reconquesta, ha esdevingut Elgar el cim més enlairat de la musica anglesa.

* * *

Eduard Elgar va neixer a Broadhearth, prop de Worcester, el 2 de juny de 1857. El seu pare, H. Elgar, de Worcester, fou organista, durant trenta-set anys, de l'esglesia catolica de Sant Jordi d'aquella mateixa ciutat. A més d'organista, era també, el pare d'Elgar, bon violinista, i tenia establert a Worcester un magatzem de musica i instruments, existent avui encara en el carrer principal d'aquella ciutat i regentat per un germà d'Elgar compositor. Aquest, també violinista i organista alhora, prengué part, amb el seu pare, com a modestos executants i en diverses epoques, en el Festival dels Tres Chors, que 'l mestre Millet ha descrit en aquesta mateixa REVISTA.

Fins als quinze anys, Eduard Elgar anà a estudi a Littleton House, prop de Worcester, actuant, quan les circumstancies ho exigien, d'ajudant del seu pare a l'orgue. La seva deria per la musica era extraordinaria, aprofitant-se de totes les ocasions que se li presentaven per practicar-la i adquirir nous coneixements. Sa familia pensà, un moment, en enviar-lo a Leipzig a estudiar; però 'n desistí considerant que al jove Elgar poc li restava a aprendre en la tecnica del seu art.

Desde menut assistia a les sessions del Club Glee, de Worcester, lloc on se reunien els aficionats i algun professional per donar vetllades musicals sense pretensions. Allí fou on Elgar se practicà en l'art de dirigir l'orquestra i on se familiaritzà amb les composicions de Corelli i Haydn, a l'ensem que amb les obres chorals dels grans mestres anglesos antics.

En 1877 fou enviat Elgar a Londres, on va prendre un petit curs de lliçons de violí de

Mr. Pollitzer. Aquestes foren les darreres lliçons que en materia musical rebé Elgar; lliçons que la seva naturalesa receptiva aprofità en gran manera.

Durant cinc anys, desde 1879, ocupà 'l lloc de director de banda en el County Lunatic Asylum, banda composta pels empleats a l'instrucció en aquell establiment. Accidentalment se proveïen d'un assortit variat d'instruments, pera 'ls quals Elgar escrivia i arreglava, prevenint els coneixements i capacitats de cada executant. Amb tot això no va pas guanyar gaire experiència.

Mentrestant practicava 'l seu art a Worcester, formant part, a l'ensem, de l'Orquestra Stokley, de Birmingham, on, el 13 de desembre de 1883, se va executar per primera vegada, amb molt d'èxit, un *Intermezzo* compost per ell.

L'any anterior havia visitat Leipzig, on passà unes tres setmanes, havent estat, el mateix any 1882, nomenat director de la Societat Instrumental d'*Amateurs* de Worcester, essent a son carrec la redacció d'anàlisis d'obres i notes explicatives, que s'insertaven en els programes dels concerts d'aquesta societat.

En 1885 fou nomenat organista de l'església de Sant Jordi en successió del seu pare, dedicant-se llavors abundantment a la composició de musica per al servei de l'Església catòlica.

Quan se va casar, en 1889, traslladà sa residència a Londres, on esperava poder obrir-se camí fent executar i publicar les seves obres. Però, descoratjat per les nombroses i insuperables dificultats amb que topava constantment, abandonà Londres en 1891, i 's traslladà a Malvern, on passà uns quants anys fent la vida vegetativa i avorrida de professor de musica de poble, ensenyant i dirigint quan l'oportunitat se presentava. En 1904 passà a viure a Hereford, on ha residit fins a darrers de 1911.

La seva obertura de *Froissard* fou executada per primera vegada en el Festival de Worcester de 1890, en condicions molt poc favorables, perquè la sala de concerts era massa petita per a la gran orquestració de l'obra, que produí molt poc efecte an el public.

A poc a poc s'anava extenent la reputació d'Elgar, encara que l'èxit no corresponia pas encara als seus esforços. Però en l'any 1896 avançà un gran pas amb l'èxit sorollós que merescueren les seves *Escenes de la Saga del Rei Olaf*, la celebre llegenda escandinava, executades a Hanley (Festival de North Staffordshire). Elgar començà a ésser considerat com un dels que tenen dret a un lloc entre 'ls grans compositors. En els següents quatre anys, noves i importants obres vingueren a sumar-se a les ja conegudes, essent-ne vivament aplaudides les execucions, que anaren sovintejant més d'any en any, conquerint per a Elgar la nomenada que 's mereixia entre 'ls més grans compositors nacionals anglesos.

Altres pas decisiu per a Elgar fou l'execució, en juny de 1899, en el Festival de Norwich i baix la direcció del celebre Richter, del cicle de melodies, amb acompanyament d'orquestra,

Quadros de la mar, i les superbes *Variacions enigmàtiques*, en cada una de les quals Elgar se proposà retratar musicalment un de sos amics. Aquestes obres alcançaren un gran èxit, afermant l'alt concepte que de les condicions d'Elgar venien formant els músics i aficionats.

Feia molt de temps que Elgar treballava en posar música al gran poema del cardenal Newmann *El Somni de Gerontius*. Aquest poema, ben digne de cridar l'atenció d'un compositor catòlic, fou l'objecte de llargues meditacions i estudis per part d'Elgar. La seva primera execució, que tingué lloc, en 1900, en el Festival de Birmingham baix la direcció de Richter, era esperada amb grandíssima expectació. Indubtablement això fou causa d'una certa decepció, com acostuma a succeir sempre que una nova obra es desitjada abans d'esser coneguda: l'imaginació i la fantasia van formant a l'entorn de l'obra un ambient fabulós, que acaba per perjudicar-la quan se converteix en realitat per als oients.

Això no obstant, *El Somni de Gerontius* s'ha anat obrint camí, i actualment es executa amb freqüència a Anglaterra.

Un nou període de la vida del Dr. Elgar (i li diem doctor perquè aquest títol, tant envejat, li fou concedit per l'Universitat de Cambridge en novembre de 1900) va començar amb l'execució d'*El Somni de Gerontius* en el Niederrheinische Festival, en maig de 1902. Per a aquesta execució el poema havia estat convenientment traduït a l'alemany, i era la primera vegada que s'executava en país estranger. A l'acabar el Festival, el gran compositor Ricard Strauss, en un parlament altament elogiós, rendí un tribut d'admiració envers Elgar. A partir d'aquesta època, i com si al posar-se en contacte amb una personalitat tant forta com la de Strauss hagués sentit Elgar la necessitat d'una renovació o evolució en el seu art, s'observa en les seves obres una marcada tendència envers un nou estil, que una part de l'opinió anglesa, a la qual no satisfà del tot, qualifica d'ultramodern. No creiem pas que a Elgar se li hagi de fer retret d'aquest desig de modernització, que al cap i a la fi no es més que l'etern esforç del geni envers un ideal cada jorn més enlairat. Filles d'aquesta nova orientació d'Elgar són la *Primera Simfonia* i, especialment, la *Segona* i el *Concert de violí*; obres, aquestes darreres, en les quals decididament s'aferma una personalitat ben original.

Acabarem ràpidament aquesta nota biogràfica d'Elgar esmentant les seves més importants obres donades a conèixer a partir de 1902.

Oratoris *Els Apostols* i *El Regnat*.

Simfonies Primera i Segona.

The wand of youth. Suites Primera i Segona.

In the south. Obertura de concert.

Romança per a fagot i orquestra.

Elegia per a instruments de corda.

Concerto per a violí i orquestra.

Els indiscutibles mereixements d'Elgar com a compositor nacional reberen la consagració oficial en 1904 a l'otorgar-li S. M. britànica 'l títol de cavaller de l'Ordre del Merit, ordre de noblesa tant avaluada, que sols vint-i-cinc membres poden constituir-la en tota la nació anglesa.

* * *

Com es natural que succeeixi en tot període de renaixença artística en una nacionalitat, la música anglesa ha sofert, i sofreix encara, fortes influències d'escoles i estils exòtics. L'influència de Mendelssohn, el compositor que junt amb Haendel es considerat pels anglesos gairebé com a nacional, ha estat decisiva durant molts anys, i la seva forta empremta es encara ben marcada en moltes obres modernes dels anglesos. L'elegància, la claredat de Mendelssohn, havien d'esser forçosament suggestives per al temperament anglès, tant curós de la forma exterior en totes les coses. Però aquesta pruja d'elegància i claredat entranya dos perills, que Mendelssohn, amb tot i el seu gran talent, no pogué evitar en algunes de ses obres, especialment en les de més llarga alenada, els oratoris per exemple. Es tant curt l'espai que separa l'elegància de la banalitat; es tant fàcil davallar de la claredat a la buidor; que sols al geni es donada la facultat d'esser clar i elegant, quan se preocupa d'esser-ho, sense caure en el buit ni en la banalitat.

Veus-aquí sintetitzada la característica de molta part de la producció nacional anglesa de molts anys ençà: buidor i banalitat. Els esforços per enlairar-se són evidents; temptatives, molts cops afortunades, sovintegen més i més; però 'l pecat de despersonalització, en art, d'una nacionalitat, es de ben difícil redempció: es una tara que costa molt d'esborrar, i han d'esser molts per aconseguir-ho. I quan, després de tants esforços, ve un temperament vigorós i sà que sab descobrir, entre 'l balbuçig cada vegada més conscient dels seus antecessors i contemporanis, l'orientació justa, el camí a seguir, aleshores pot dir-se que comença la reconstrucció d'una nacionalitat artística.

Aquest temperament fort, aquest fonament de reconstrucció, pot molt ben ser-ho Eduard Elgar per a la nacionalitat anglesa.

Ja, l'any 1906, amb motiu del Festival donat a París per la London Symphony Orquestra junt amb la Societat Choral de Leeds (en el qual Festival s'executaren fragments de la *Llegenda del rei Olaf*, d'Elgar), la crítica francesa, amb tot i lamentar que d'aquest autor no s'executessin obres més modernes i importants, regoneixia que era 'l *més personal dels compositors anglesos, un músic de raça, un artista de bon gust, un esperit inclinat als nobles penaments*; regoneixia la *sinceritat del seu art, ses idees elevades i sa tècnica de mestre*.

Aquestes manifestacions de la crítica francesa 's renovaren al donar-se, el mateix any, una audició, també a París, de l'oratori *El Somni de Gerontius*; audició que, amb tot, no rebé pas un acolliment molt entusiasta per part del public parisenc, qui no trobà en l'obra una originalitat prou marcada. Sense voler afirmar que 'l *Gerontius* sigui l'obra més original d'Elgar, molt ens inclinem a creure que 'l public parisenc, tant llaminer d'extranyeses modernes i de pecigolles sonores, no es pas el més apte per assimilar-se una obra d'un caracter tant normal i seriós com l'oratori de l'autor anglès.

«El secret del rapid exit d'Elgar, desde que ses obres arribaren al contacte amb el gros public, es degut a que va escriure lo que sentia i tal com ho sentia.»

Aquestes paraules de Mrs. Rosa Newmarch, la celebre poetessa anglesa i notable escriptora en l'especialitat de qüestions musicals, són les que millor poden sintetitzar la personalitat d'Elgar i el seu art. Certament, a l'escoltar la seva *Segona Simfonia*, el seu *Concert de violi*, tant superbament executat per Kreisler en el Festival de Worcester, es aquesta impressió la que 'ns produïren : impressió de cosa fonament sentida, brollada del cor amb generositat abundor. Aquestes qualitats, servides per una tecnica segura, un gust depurat i una senyorial distinció, captiven tot seguit a l'audició de la musica d'Elgar.

Analitzant les seves idees musicals, cercant el caracter dels seus temes, s'hi descobreix tot seguit una espontaneïtat, una calorositat (i perdoni-s l'expressió inusitada), una nerviositat, enterament meridionals, a l'ensem que una linia vivament contornejada, d'un traçat sumament mogut i formant zic-zacs melòdics llampeguejants.

El ritme es tot sovint ben original i d'una llibertat de moviment ben curiosa. Per donar l'idea justa d'aquest moviment tant armoniosament lliure que Elgar vol en l'execució de les seves obres, se veu precisat a emprar, en les partitures, amb una profusió extraordinaria, les inicials R., A., L., seguides de punts, que indiquen respectivament els matisos *retardant*, *accelerant* i *amplament*. Per si això no fos prou, i malgrat les indicacions generals de moviment escrupolosament notades a la més lleugera variació, l'autor emplea l'indicació metronomica amb gran freqüència dintre d'un mateix fragment. Si la paraula no 's prestés a l'equivoc pel mal empleu que de sa significació ve fent-se, diríem que la característica del moviment en la musica d'Elgar es un *rubato* continu. Hem d'insistir en que no 's tracta del *rubato* sentimental, del sangloteig ridicol que s'emplea massa sovint en substitució de la veritable llibertat de moviment.

Té un encís particular aquest constant balanceig de la musica d'Elgar : té quelcom de la varietat ritmica del moviment de les ones; varietat sols perceptible a l'observació proxima i detinguda, varietat que 's fon a certa distancia en un armonic breçoleig.

Malgrat la proximitat d'Elgar al marcar les seves intencions en les partitures, a qui no

hagi sentit les obres executades baix la direcció d'Elgar mateix, ha d'esser-li sumament difícil donar-los el moviment just. Es tant fàcil caure en l'exageració, a causa potser d'aquesta mateixa prolixitat d'indicacions, que comprenem perfectament el poc èxit de certes obres que fóra d'Anglaterra s'han executat. Es gairebé precís, per comprendre la música d'Elgar, sentir-la baix la seva direcció. Aleshores, tot lo que podia ésser confusió i incoherència, esdevé d'una claredat diàfana i d'una harmonia perfecta.

El sentiment general que domina en la música d'Elgar (i en això, sens dubte, es on el seu nacionalisme s'aferma i's manifesta amb més claredat, portant a la música les qualitats que caracteritzen la literatura anglesa) es el sentiment optimista i vigorós, es una certa alegria d'esperit serè, noblement humà, fogosament apassionat, infantil a voltes. També s'hi troba l'humorisme, tant característic de l'esperit anglès. El tercer temps de la *Segona Simfonia*, compost per Elgar en la forma *rondó* i ocupant el lloc del *scherzo* ordinari, n'es un devassall, d'aquell humorisme fi, agut i de gust refinat: ritmes endiablats s'entrecreuen, s'encalquen; una instrumentació picant, canviada de coloració com un kaleïdoscopi i d'una originalitat que no recorda cap dels models que haurien pogut imitar-se dintre del gènere, fan d'aquest temps de la *Simfonia* un veritable joell ple de gracilitat.

Aquestes qualitats no exclouen pas la profunditat de sentiment, ni l'expansió dolorosa latent en el fons de tot cor humà. Una nota punyent apareix de tant en tant; fins i tot un temps sencer de la *Simfonia*, el segon, compost a manera de marxa funebre, es l'expressió d'una emoció fonament adolorida, però continguda i serena, sense crisis nervioses, sense convulsions histeriques.

Hem parlat de l'originalitat de l'instrumentació d'Elgar en el tercer temps de sa *Simfonia*, i aquesta originalitat la retrobem en tota l'obra i en el *Concert de violí*. No resideix precisament en el rebuscament de sonoritats estranyes, encara que d'això n'hi ha un exemple notabilíssim en el *Concert de violí*, en el qual la *cadenza*, rompent el costum d'abandonar-la a l'instrument solista sense acompanyament de cap mena, es acompanyada pels instruments de cordes amb sordina, dividit cada un de sos grups en dues parts, de les quals l'una sosté acords en *tremolo* d'arc, pianíssim, mentres l'altra executa també acords en *tremolo*, però polsant les cordes amb tota la suavitat possible, a tall de *rasgueig* de guitarra. Es un efecte de sonoritat que no recordem haver vist empleat per ningú més, i que produeix una impressió de dolcesa i de vaguedat deliciosa. Malgrat aquest cas tant *frappant*, l'instrumentació d'Elgar no s'aparta de la normalitat, i la seva originalitat es deguda més a la manera justa i equilibrada de manejar la paleta orquestral que a l'exuberància de matisos i coloracions.

Podriem estendre a més grans proporcions aquest anàlisi que de la música d'Elgar

hem intentat; però això ens duria a una minuciositat de detall perillosa d'aridesa i sempre poc atractiva. Creiem que lo dit es suficient per a que els llegidors saludin, amb el que escriu aquestes ratlles, el més gran compositor anglès actual, un dels més grans mestres en el moment present.

FRANCESC PUJOL

Joan Maragall

A mort un poeta! un poeta nostre! Trista realitat, que ens deixa atuits de sobte, com si el sol se ens hagués post al ple de la mig-diada. Perquè un poeta com en Maragall es un dó de Déu per als homes; es un crit de deslliurança de tot lo que aclofa i enterboleix l'esperit sobre la terra; es un raig de sol vivificador per a l'ànima. I, si el poeta es de la nostra sang i vident de la modalitat actual, la seva desaparició es la dissort més forta que pot caure sobre els seus germans de patria,

perquè s'ha aixugat de sobte una de les deus més pures de l'expressió del verb de raça.

En Maragall era el nostre poeta optimista: tenia el dó de resoldre en harmonia tot lo aparentment contradictori, en la pau profunda de son esperit. Tenia tanta bondat, que molt sovint semblava que el poeta oblidés el mal moral, la dolenteria dels homes: totes les intencions les creia bones, i, per tant, la realitat moral, bona era. Per això ell sortia, en les baralles entre germans de patria, amb els braços estesos, volent-los redimir de l'apariencia enganyosa que els encenia en lluita: era el poeta apostol de l'amor, que amb pura veu volia, dissipant les passions, portar a l'unitat els enganyats per les accidentals miseries de la naturalesa humana. Solament ara, en la present crisi del nostre renaixement, que les passions s'han aixecat amb aires de pecat de superbia; que els fronts s'han arrugat amb lletgesa de maldat; el poeta havia plegat les ales blanques, s'havia anat recollint dins de sí mateix, com buscant el plec més intim de la seva ànima, per redimir-lo de tota impuresa amb la llum de la veritat, i aixís aixecar sa definitiva volada cap a l'Ideal suprem.

Aquí no es lloc de contar les excel·lències del poeta desaparegut del món dels vius; però si hem de recordar l'amor que sentia ell per la musica, i l'estimació que tenia provada envers l'ORFEÓ CATALÀ.

Havem dit «de l'amor que sentia per la musica», i caldria dir un mot més just: hi tenia

una fonda penetració. Qui llegeixi sa conferència *El Drama musical de Mozart* s'admirarà del sentit profunde que tenia del nostre art. ¡Quines belles coses se troben en aquelles paraules dexifrant el ver sentit de la bellesa en la musical! ¡Quina lliçó d'estetica resulta per als que, cegats pels procediments i les teories modernes, sols troben bellesa en les obres que corresponen al sistema o procediment que 'ls tenen enlluernats!

Ell era un creient de la santa espontaneïtat en art, i per això tenia per una profanació 'l retocar els dictats d'aquella fada misteriosa; teoria massa absoluta, sens dubte, però que li deixava endevinar la bellesa a pesar de les imperfeccions de forma. Nosaltres l'havíem vist entusiasmar-se amb diverses sardanes d'en Ventura que miravem quasi amb desdeny per la puerilitat i l'incorrecció de l'armonització, però de les quals havíem de confessar, per ultim, la bellesa viva de les linies melodiques. Amb aquesta percepció tant delicada de la bellesa ingenua no cal dir si 'l poeta estimava 'l cant popular, la flor exquisida de la sensibilitat del poble: en *El Comte Arnau*, la seva obra potser més transcendent, hi intercalà tota la famosa cançó tradicional, sense tocar-ne una paraula; i fins sembla que dit poema no té altra finalitat que cantar la força que té la cançó de l'ànima de raça per redimir l'ànima damnada! ¿Quin poeta trobem que n'hagi fet tant excelsa apologia?

Que en Maragall era un amic entusiasta de l'obra del nostre ORFEÓ, ho havia demostrat sempre. Ell era membre de la nostra societat, havent cooperat als fins de la mateixa amb l'ajuda directa de sos dictats inspirats; ell havia exalçat publicament la nostra obra; i, en els quasi primers temps de la nostra institució, havia traduït molts textos alemanys per al nostre chor; traduccions bellíssimes, que, havent passat per les seves mans, guarden tant d'encís, tanta virginal frescor, com si fossin concepcions originals del nostre poeta.

Per ultim havem de recordar que an en Maragall devem el text del nostre *Cant de la Senyera*, himne que es com el símbol de l'esperit dels nostres cants, com el tremp que 'ls fa forts i sans. Així la veu del poeta ressonarà sempre per sobre 'ls nostres caps com la veu del geni de la terra, guardiana de la nostra fortaleza en l'ideal que es raó de la nostra existencia.

LLUÍS MILLET

EL CANT DE LA SENYERA

HIMNE DE L'ORFEÓ CATALÀ

Al damunt dels nostres cants
aixequem una senyera
que 'ls farà més triomfants.
Au, companys! enarborem-la

en senyal de germandat!
 Au, germans! al vent desfem-la
 en senyal de llibertat!
 Que voleii! ¡Contemplem-la
 en sa dolça majestat!
 Oh bandera catalana!
 Nostre cor t'es ben fidel.
 Volaras com au galana
 pel damunt del nostre anhel.
 Per mirar-te sobirana
 alçarem els ulls al cel.
 I et durem arreu enlaire:
 et durem i tu 'ns duras.
 Voleiant al grat de l'aire,
 el camí assenyalaras.
 Dóna veu al teu cantaire,
 llum als ulls i força al braç!

(1896)

JOAN MARAGALL

CANTS DEL FINAL DE LA «NOVENA SIMFONIA» DE BEETHOVEN¹

(SCHILLER)

Recitatiu:

Germans, a fòra tristesal
 Altres cants jolosos entonats ara sien
 de joia ressonanta!

CHORS

I

Joia, que ets dels déus guspira
 generada dalt del cel:

vent de foc el pit respira
 sota 'ls plecs del teu sant vel.
 Si ajuntar-se 'ls cors demanen
 que un mal vent va separant,
 tots els homes s'agermanen
 on tes ales van tocant.
 Si fortuna generosa
 ens ha dut un bon company,
 oh companya graciosa!
 cantarem amb més afany.

1) Donem aquestes poesies com mostra de les excel·lents traduccions que, aplicades a la musica, havia fet en Maragall. Elles justifiquen bé l'elogi d'en Millet, puix guarden, efectivament, tota l'espontaneïtat d'un original.

Apart d'innombrables traduccions de petits chors, entre ells alguns de Mendelssohn, Schumann, Brahms, Wagner i C. Franck, se deuen encara an en Maragall dugues importants traduccions fetes amb la col·laboració del music A. Ribera: una d'elles, *Ton i Guida*, de Humperdinck, l'hem vista ja realitzada amb gran èxit a l'escena; l'altra es el drama liric de R. Wagner *Tristan i Isolde*, publicat per l'«Edició Catalunya».

Per altra part, moltes de les magnífiques poesies originals del malaguanyat poeta foren musicades per compositors de la terra, com la *Glosa*, d'en Pedrell; les *Pirenenques* i *Nit d'abril*, d'en V. de Gibert; la *Mar blava*, d'en Montserrat Ayarbe; la *Sardana*, d'en Borrás de Palau; l'*Himne de l'arbre fruïter* d'en Morera; etc.

Sols si un cor hem fet ben nostre
 forta veu podrem lluf.
 ... Pro més d'un, girant el rostre,
 fugirà plorant d'aquí.
 Joia tots voldriem heure
 bo i seguint son pas florit,
 i de joia tot s'abeura
 de Natura en l'ample pit.
 Joia es bes i primavera,
 joia bons amics ens feu...
 Goig fou dat al cuc en terra,
 goig a l'angel prop de Déu.

II

Goig! Els astres canten gloria:

(1900)

Traducció d'en JOAN MARAGALL

SERENATA¹

(ROB. REINICK)

Sota 'ls ulls de les estrelles
 tot el món ja s'ha dormit.
 Jardinets, tu que somies
 tant xiquet i tant florit,
 bona nit, bona nit!

Sota 'ls tells que 'l jardí ombregen
 hi ha un casal tot arrupit.
 Al davant de la finestra

un aucell canta seguit:

— Bona nit, bona nit! —

Part de dins hi ha una donzella
 que també té 'l són florit:
 té quatre angels que l'hi vetllen,
 un a cada cap del llit.

Bona nit, bona nit!

(1895)

Traducció d'en JOAN MARAGALL

1) Musica de Franz Otto.

Palau de la Musica Catalana

FESTIVALS BACH

I bé es cert que cap de nosaltres dubtava de l'èxit que havien d'alçancar aquests Festivals, mai podiem tampoc imaginar l'entusiasme insòlit que han despertat en el públic filarmonic de Barcelona a partir del segon concert, en el qual se donà a conèixer la primera meitat de la *Missa en si menor* de J. S. Bach.

Desde l'inauguració de la gran sala d'audicions del Palau, no recordem pas una altra festa més emocionant que la de dits Festivals, on se manifestés més clar i obert el goig de l'esperit i on la joia dels cors esclatés amb més pura i sincera emoció. Certament que l'obra de Bach tot s'ho mereix; més la satisfacció dels cantaires era grandíssima veient recompensat amb tant gloriós èxit l'esforç i l'actiu treball que desde mesos abans portaven realitzats.

Bregats encara pels falaguers aires de victòria, no anem a fer ara crítica dels concerts: com a memòria d'ells copiarem íntegres llurs programes, reproduïrem l'anàlisi descriptiu de la *Missa* de Bach, degut al distingit musicòleg francès Camil Benoit, per als llegidors de la REVISTA que 'l' desconeguin encara; i extractarem de la premsa barcelonina 'ls paràgrafs més eloqüents que a l'execució de dita obra 's refereixen.

Solament, per la nostra part, tenim de dedicar un mot d'elogi als excel·lents artistes que cooperaren al brillant èxit d'aquests Festivals, tot regraciant-los, a la vegada, llur devot entusiasme envers l'obra portada a cap per l'ORFEÓ CATALÀ.

En primer lloc vagi 'l nom il·lustre del Dr. Schweitzer. Aquest, que, com ja es sabut, se constituí desde llarg temps en apostol de l'art esplendorós del gran místic d'Eisenach, prodigant-se en infinitat d'audicions arreu organitzades, es ja un artista familiar del nostre públic. Enguany, com en ocasions anteriors, ha posat de manifest el seu art noble en l'interpretació, la més perfecta i convençuda, de Bach, fent-nos gaudir de la serena i placida joia que 's desprèn de quiscuna de les seves immortals pàgines. Aquells preludis i fantasies amb els quals alternaren els corals triats a propòsit, no podien pas interpretar-se de millor manera. Tota la sala era impregnada de l'esperit de Bach. I què direm de la feixuga i compromesa tasca d'en Schweitzer en l'execució de la *Missa*? Podríem dir que en aquesta l'orgue es un immens fanal que, irradiant entorn potent llum, salva l'armonió vaixell de tot perill per deixar-lo a feliç port. Vegi-s, doncs, si es gran l'importància de la seva part, i, per lo tant, si es considerable l'influència que pot exercir aquest instrument en mans d'un ver artista. El voler el mestre Millet compartir amb el Dr. Schweitzer els honors de l'últim festival, cal regoneixer-ho, més que com una acció de polidesa, com un acte de justícia.

Mlle. Blanche Selva merescué, de la mateixa manera, tota l'admiració del públic. El seu estil

sobri, sense afectació de cap classe; el seu gust exquisit en l'elecció d'obres, i son mecanisme, d'una solidesa assenyalada, varen fer-li guanyar tot seguit la simpatia de l'auditori, que repetidament s'exterioritzà en aplaudiments llargs i nodrits.

L'excel·lent pianista francesa, professora del curs superior de piano a la «Schola Cantorum» de París, tingué a son carrec l'execució íntegra del primer programa de la tanda, compost de les següents obres:

I PART. *Allemande en sol*, de Scarlatti; *L'Entretien des Muses*, de Rameau; *Les Cyclopes*, de Rameau; *Partita en si bemol*, de J. S. Bach; *Toccata i Fuga en re*, de J. S. Bach.

II PART. *Sonata*, op. 111, de Beethoven; *Preludi choral i Fuga*, de César Franck.

III PART. *Poema de les Montanyes* (1.ª audició), de V. d'Indy; *Navarra* (1.ª audició), de l'Albeniz.

L'exit alcançat per Mlle. Blanche Selva fou, com ja hem dit, ben complet. En les dugues obres de Bach i en la de C. Franck, especialment, produí fonda emoció al públic. També tingué Mlle. Selva moments deliciosíssims en la divina *Arietta con variazioni*, de la sonata de Beethoven; imponent, ademés, amb el seu gran art, l'obra juvenil de D'Indy, que ofereix força interès per sa bella forma pianística i la distinció de les idees. En l'interpretació del nostre Albeniz no estigué pas Mlle. Selva menys afortunada, lluint-se més encara que en *Navarra* en la bonica composició *La Vega*, donada fóra de programa.

L'art superior de la jove pianista va manifestar-se de nou en el concert següent, on executà, acompanyada per l'orquestra, el *Concerto en fa menor* de J. S. Bach, i, sola, la *Toccata i Fuga en do menor* del mateix autor. El públic la va escoltar verament cor-près; perquè, si elevat es son estil, les qualitats tècniques de que fa gala no són pas menys d'admirar. L'esplèndida dinàmica de sos dits, amb la qual obté una riquesa de matisos que avaluen extraordinàriament les seves execucions, es, sens dubte, una de les qualitats més assenyalades de Mlle. Selva.

Son record entre 'ls filarmonics barcelonins serà dels que perduren.

Altre artista d'alt vol, si bé jove encara (i aquest de terra catalana), es en Joan Massià, violinista de pervindre que ha cooperat també al grandios exit d'aquests Festivals, lluint les excel·lències d'un estil dels més purs i d'una tècnica immillorable, posades a prova en les importants obres que executà, i sobre tot en els difícils *solis* de la *Missa*, que, tocats amb tal perfecció, causaren a l'auditori sorprenent delícia.

Les composicions interpretades per en Massià en el III Festival Bach, foren les següents: *Sonata en si menor*, de J. S. Bach; *Cançó Lluís XIII i Pavana*, de Couperin-Kreisler; *Preludi i Allegro*, de Pugnani-Kreisler; *Concerto en la menor*, de J. S. Bach. Aquesta darrera obra la tocà en Massià acompanyat per l'orquestra, i les tres primeres acompanyat al piano per en Ricard Vives.

L'auditori dispensà a l'excel·lent violinista paísà nostre un exit dels més francs i entusiastes, obligant-lo a repetir la *Pavana* de Couperin, que resultà una vera filigrana, i ovacionant-lo al final del *Concerto* de Bach, que digué en Massià amb una seriositat i una correcció dignes del major elogi.

Per al desempeny dels *solis* vocals de la *Gran Missa* de Bach, la direcció del Palau pogué comptar amb el concurs dels reputats artistes Sra. E. Dachs, Srta. G. Lloró i Srs. R. Bosch i I. Navarro; tots

ells (excepció feta de la Srta. Lloró) coneguts ja del nostre public habitual de concert, per haver cantat en anteriors temporades en el mateix Palau.

Aquí a Barcelona, on tan poquíssim se conresa 'l genre vocal exclusiu de concert, es ben difícil que arribin els artistes de cant a posseir-se d'aquell art; més els referits solistes han conseguit, perfeccionant-se cada dia més, imposar-se al nostre public, que per fi ha pogut regoneixer l'avenç d'aquells en llur estil, permetent-los abordar les dificultats més grosses amb un exit ben falaguer per cert. En mig dels grans chorals, els números de la *Missa* encomanats als solistes no han sigut pas escoltats amb menor atenció, fruit-ne 'l public totes les delicadeses de factura i matisos d'expressió gracies al just accent que 'ls donaren els artistes esmentats. Prou ho demostraren els aplaudiments amb que foren acollits tots aquells números; aplaudint-se, però, d'una manera especial l'*Agnus Dei*, cantat per la Sra. Dachs amb una emoció de les més sinceres; la deliciosa aria *Qui sedes ad dexteram*, que digué amb suma perfecció la mateixa artista acompanyada de l'oboé d'amor; l'aria del credo *Et in Spiritum Sanctum*, frasejada amb gran autoritat pel bariton Sr. Navarro; i el formós *Benedictus*, que cantà amb bell estil i expressió intensa 'l tenor Sr. Bosch. La Srta. Lloró, que desempeñà la part de soprano, intervingué solament en els duets, i amb la seva bonica veu conseguí donar an el conjunt el més bell encís.

Fem constar també, abans d'acabar, la brillant cooperació que l'Orquesta Sinfónica de Barcelona prestà an aquests Festivals. Va lluir-se molt, especialment, en l'audició de la *Missa*, puix tocà amb un *amore* que honra moltíssim els professors que l'integren. Cal remarcar, sobre tot, l'excel·lent treball dels professors solistes Srs. Rovira, Coma i Gonzalez (trompetes), Calvera (flauta), Giordani i Garcia (oboés d'amor), que en llurs respectives parts rivalitzaren en zel i destresa, mereixent sovint l'aprovació unànim de l'auditori.

Havent ja esmentat totes les obres interpretades pels solistes instrumentals en els concerts que 'ns ocupen, bastarà ara consignar l'ordre de les primeres parts dels programes on s'executaren diversos chorals de Bach alternats amb peces d'orgue. Aquests chorals foren cantats per un reduït nombre de veus en la galeria interior de l'hemicicle; produint, acompanyats de petita orquestra, un efecte dels més admirables. L'ordre de la llur audició fou el següent :

II FESTIVAL. *Preludi-Fantasia en do menor*; choral *Anyell de Déu puríssim*; *Preludi per a choral en la menor*; choral *Oh testa llatzerada*; *Adagio en la menor*; choral *Qui es que així us colpeja?*; *Fantasia en mi bemol*; choral *Jesús, joia meua*; *Fuga en mi menor*.

Aquest programa fou completat amb les obres de piano assenyalades abans i amb el *Kyrie* i *Gloria* de la *Missa* en *si menor*.

III FESTIVAL. *Preludi* del choral *Pater noster*; choral *La vostra voluntat, Senyor*; *Preludi* del choral *Jesu meine Freude*; choral *Jesús, joia meua*; *Fantasia* del choral *L'Esperit Sant s'ha elevat*; choral *Oh Esperit Sant, diví tresor*.

Completaren el programa d'aquest dia les obres de violí executades per en Massià i el *Credo*, *Sanctus*, *Benedictus* i *Agnus* de la *Missa*.

El darrer Festival Bach, celebrat el dia 28 de novembre, fou consagrat a l'audició completa de la

Gran Missa en si menor; atraient el seu anunci una immensa gentada, que va agotar a la taquilla totes les entrades i localitats per a aquella nit.

Vegi's ara l'anàlisi descriptiu que de la monumental obra de J. S. Bach va fer el crític i músic francès Camil Benoît, deixeble de César Franck, quan, l'any 1891, se donà per primera vegada a París. Encara que en sintètic resum, dóna perfeta idea de la creació de Bach¹.

«El *Kyrie* ofereix, de sobte, un cor-prenedor exemple d'exordi *ex abrupto*: comença sense preparació, per tres grans exclamacions del cor. Aquesta invocació a cinc veus es el portic superb d'un edifici d'una arquitectura inconeguda abans de Bach, l'admirable fuga expressiva de la qual se pot dir, amb més raó encara que Wagner parlant del motet *Singet dem Herrn ein neues Lied*: «Ens trobem com submergits en una mar d'harmonia.» — El *Christe*, per a dugues veus de dona, fa contrast amb el fragment anterior: la tendresa humana hi domina; l'estil hi respira aquella unció, aquella mansuetut, especials de Bach. — En el segon *Kyrie*, bella fuga a quatre veus en l'estil ordinari del mestre, ferm i de solida estructura, se condensa i s'eleva amb decisió la pregaria incerta, plena de gemics i sospirs, del primer *Kyrie*.

El començament mogut, exultant, del *Gloria*, amb ses estretes imitacions vocals, que tallen interludis radiants de l'esplendor de les trompetes, ens condueix, amb vertiginosa volada, a una fuga melòdica prodigiosa: *Et in terra pax hominibus*. Bach s'hi abandona, sens reserva, an el seu geni de músic pur. — Una aria de sopran, *Laudamus te*, serveix de transició: es, a la vegada, majestuosa i florida, amb el solo de violí en el preludi instrumental. Formosa pagina de la qual s'ha de remarcar la cadència que la clou. — *Gratias agimus*, fuga a quatre parts, en l'estil corrent de Bach. Aquesta fuga es repetida textualment, al final de la *Missa*, amb les paraules *Dona nobis pacem*. La trompeta hi intervé amb un esclat enlluernador. — *Domine Deus*, duo per a sopran i tenor, traduint el dogma misteriós de la pluralitat de les persones en un sol Déu. Les sordines a la corda, el dibuix flotant i el murmurí eteri de la flauta, i, per fi, certes troballes en l'estil harmònic, donen an aquest fragment un color místic celestial. — Encadenant-se sense interrupció amb el passatge precedent, el *Qui tollis* se desenrotlla d'una manera plena de gravitat i sobre un to tot penetrat del decaïment, de la postració del pecador. Es una pagina profundament commovedora. — *Qui sedes ad dexteram*, aria de contralt, deliciosament acompanyada pel timbre dolç i pur del oboé d'amor. — El cor final del *Gloria* (*Cum Sancto Spiritu*) es d'una potencia i d'una sonoritat inaudites. Efectes d'acords vocals tinguts per enterament nous a l'epoca i fins a l'estil de Bach, que fan pressentir Beethoven i sa *Missa solemnis*.

Sense preparació, els cinc grups de veus se superposen, entonant els uns després dels altres la gran professió de fe *Credo in unum Deo*. Es una fuga hieràtica d'una magnificència, d'una amplada incomparables, sobre 'l tema del cant pla litúrgic, que les grans festes del catolicisme han fet familiar i popular. Aquest tema passa de les veus a l'orquestra, sostingut per un dibuix continu dels contrabaixos, d'una majestat grandiosa. Es el triomf de l'unitat dels pensaments en la varietat dels esperits. *Patrem omnipotentem*, cor a quatre veus. Noti's la novetat del procediment i la repetició obstinada del *Credo in unum Deum*. A la fi, intervenció de les trompetes, superba peroració. — *Et in unum Dominum*, duo per a sopran i contralt, en el qual se manifesta 'l desig del mestre de variar els efectes de sonoritat. — *Et incarnatus est*. Aquí 'ns trobem, veritablement, al cor de l'obra. Aquesta meditació, fonament recollida, del misteri més commovedor per a l'humanitat, forma, amb el fragment següent, *Crucifixus*, una obra mestra dintre d'una obra mestra. Es aquesta una sublim i punyent meravella

1) Els nostres llegidors poden consultar també 'l bell article del nostre distingit col·laborador Vicenç M.ª de Gibert sobre la mateixa obra, que publicarem en el número 41 (maig de 1907).

d'expressió. Sense precedents, si no en l'autor mateix (en ses *Cantates*), no ha estat mai imitada després. — Amb el *Resurrexit* passem sobtadament de les ombres misterioses i doloroses a la plena llum del dia, del dol a la joia. La jubilació esclata, es portada al seu comble. — *Et in Spiritum Sanctum*, aria de baix amb dos oboés d'amor, en la qual, per un miracle d'unió, l'encís del dialect instrumental s'associa a l'autoritat magistral (episcopal podriem dir) de la veu de l'interpretador. — *Confiteor*, chor final del *Credo*, d'un treball polifonic superb. L'episodi *adagio*, interrompent el moviment, desenrotllant harmonies inconegudes, d'una angoixa extranya i quasi fantàstica, es un cop de geni extraordinari, que 'ns entreobre les regions més inaccessibles del somni. Va seguit d'una *Coda* vibrant, moguda, que clou aquesta creació meravellosa del *Credo*.

Sembla que, després d'aquesta successió de sublimitats, no poguem anar més enllà... El *Sanctus* es encara una sorpresa de novetat, un enlluernament de claror celestial. El *Resurrexit* era l'explosió de la llum: el *Sanctus* n'es l'irradiació infinita. En llur serenitat triomfal, les tres trompetes se destaquen com diamants sobre l'onada lluminosa de les sis veus, en les quals predominen les veus blanques, els timbres angelics. Aquest *Sanctus* inoblidable s'encadena amb un *Pleni sunt* d'una volada irresistible. L'*Hosanna* es un doble chor a quatre veus. Els dos chors dialoguen o s'uneixen, donant sovint vuit parts reals. Es, encara, una creació gegantesca. — *Benedictus*, aria de tenor amb violí solo, d'una bellesa, d'una suavitat divines. El colós reposa dels seus chors titanics, i nosaltres posem, panteixant, amb ell; ell s'entendreu, i nosaltres ens banyem en una atmosfera d'amor ideal. Després d'això repren altra vegada l'*Hosanna* triomfal.

Agnus Dei, aria de contralt, cor-prenedora expressió del penedir d'una ànima ardent que ha pecat i s'humilia. Encara una pagina admirable, d'un accent infinidament penetrant, d'una meravellosa puresa de forma. — La fuga a quatre veus sobre *Dona nobis pacem*, d'arquitectura robusta i sana, clou dignament l'obra colossal.

En la vida artística de l'ORFEO CATALÀ, la celebració dels festivals de Bach restarà com una de les dates més memorables de la seva historia. Petits i grans, tots han col·laborat en aquesta esplendorosa manifestació artística amb igual entusiasme, i han de sentir-se, en veritat, orgullosos d'haver-la duta a terme amb un exit tant extraordinari.

Per a satisfacció i estimol dels nostres choristes es, doncs, que 'ns hem decidit a extractar de la premsa barcelonina 'ls paragrafs que segueixen, referents, en particular, a la tasca de l'ORFEO; documents a la vegada que, recollits en aquestes planes, perpetuaran l'assenyalat triomf de la nostra institució i la glorificació, també, a Barcelona, de l'excels músic, mestre de tots els mestres, Joan Sebastià Bach.

DESPRÉS DEL II FESTIVAL BACH

«Fué un éxito espléndido el que alcanzó anoche en el «Palau» la música del viejo cantor de Leipzig.

Ello se debe, en primer lugar, al mismo Bach, que legó á la posteridad tan espléndidas manifestaciones de genio, y después á los intérpretes que ayer tuvo la fortuna de encontrar: á la señorita Selva, al señor Schweitzer y al director del «Orfeo», al maestro Millet, que ha de contar la de anoche como una de las fechas más gloriosas de su carrera.

Las dos últimas partes de este enorme programa estaban dedicadas al *Kirie* y *Gloria* de la *Misa* en *si menor*, que, aunque compuesta puede decirse que á los comienzos de la época musical moderna, ha quedado como monumento insuperable é incomparable.

Y así como es incomparable en su grandeza, lo es en sus dificultades de ejecución. Pocas son en Europa las sociedades corales que se atreven á ensayar sus fuerzas en una empresa tan comprometida. Millet y sus coristas resolvieron, sin embargo, los intrincados problemas de esa complicada partitura con una seguridad y un brio que motivaron al final, tras del grandioso *Cum sancto spiritu*, una de las mayores ovaciones que hemos presenciado.

Ni la fatiga de un programa tan largo, ni las entonaciones poco cómodas que Bach imprime frecuentemente á sus voces, disminuyeron el vigor de los conjuntos, y especialmente el del último versículo del *Gloria*, en una de esas arquitecturas complicadas que, como construcción atrevida y majestuosa, coronan algunas de sus obras.»

(*Diario de Barcelona*, 22 novembre 1911.)

«No una nota escrita á vuela pluma, bajo la impresión, todavía, de las emociones gozadas, sino un estudio concienzudo que abarcara dos extremos — uno el análisis de las producciones de Bach que anoche fueron interpretadas, y otro el de la ejecución que obtuvieron, — merece el concierto que señalará una fecha inolvidable entre los días de gloria del «Orfeo Catalá.»

Y no es el concierto en sí, lo único que ha de ser loado; debe señalarse, también, la ímproba labor que representa, y los arrestos que se requieren para preparar y acometer programa tan substancioso.»

(*La Vanguardia*, 22 novembre 1911.)

«La data d'ans d'ahir caldrà assenyalarla ab pedra blanca en els anals artístics de Barcelona. En el Palau de la Música Catalana, hi hagué un esplendorós aconeximent artístich de la més capdal importancia, ab la perfecta y maravellosa execució que tingué la tan famosa «Missa en sí menor», composició d'un dels més grans músichs, el mestre alemany J. S. Bach.

Tansols el nostre Orfeo Catalá, ab la savia organització que se li donà en la seva fundació, y un mestre de les excepcionals dots d'intel·ligencia, de geni, de constancia y de fervorós entusiasme per l'art, com en Lluís Millet, podrien triomfar ab una obra tan colossal, com ans d'ahir, ab goig inefable, vegèrem la seva execució coronada per l'èxit més grandios que havem presenciat en les solemnitats musicals de Barcelona.

Allí deya el mestre Mascheroni, que ni a Milán, ni a Bolonia, ni en cap altra ciutat d'Italia ahont se rendeix entusiasta culte a la música, ningú s'havia atrevit a embestir la difícilíssima execució d'aquella obra monumental y que calia rendir un tribut d'admiració al mestre Millet i a tots els executants per haver conseguit un tan assenyalat èxit en aquesta gran empresa.

Quan esclataven les grandioses ovacions que coronaven la execució dels diferents fragments se veyá al mestre Mascheroni, dret, aplaudint entusiasmat y cridant varies vegades : — «¡Bravo, maestro! — dirigitse a n'en Millet.»

(*La Veu de Catalunya*, 23 novembre 1911.)

«Veritable aconeximent artístic fou aquest segon concert.

Moltes y moltes coses grans ha portat a cap l'«Orfeo Catalá» fins avui en dia; Barcelona deu an ell una gran part de la seva vida artística, la nostra ciutat deu estarli agraïda, ja que l'esforç de l'«Orfeo» li ha fet conèixer obres, que potser mai, o al menys molt tard hauria conegut; però tinc de confessar ingenuament, que potser cap n'ha portat a felís terme, com aquests «Festivals Bach», de tanta trascendencia, d'una tan gran importancia, d'un treball de tità, digne de tot elogi.

Aquest segon concert fou un èxit; el públic emocionat, seguia 'l curs de les obres y al finalisar la darrera part, amb el «Cum sancto spiritu», una ovació formidable ressonà per la sala, ovació que no s'acabava, com si greu sapigués deixar la sala, ont tan fortes sensacions acabaven d'experimentarshi.»

(*El Poble Catalá*, 26 novembre 1911.)

«Toda la primera parte que ya de por sí daba mucho interés al concierto, hubo de palidecer ante la magnificencia del *Kyrie* y *Gloria* de la gran Misa, que produjeron un efecto admirable en el auditorio.

La dirección segurísima, ardorosa y al propio tiempo serena del maestro Millet tuvo pendiente al concurso durante aquella gran parte de la obra; y si en algún episodio por su sabor demasiado arcaico

unas veces, y otras, las más, por el forzado carácter religioso, parecía interesarle menos, pronto á la acción mágica de aquel raudal de ritmos y al estímulo de las ideas capitales de la partitura, del desembarazado y enérgico movimiento de todas las partes armónicas, el ánimo del oyente se sobrecogía y por momentos presentíase el avance de un aplauso formidable que al terminar los más grandiosos fragmentos de la Misa estalló de una manera estruendosa.»

(*El Correo Catalán*, 23 novembre 1911.)

«Formaba la segunda y tercera parte del programa el «Kyrie» y «Gloria» de la gran misa en *si menor*, de Bach, que, como habíamos augurado, fué un éxito colosal para el «Orfeó Català», solistas, orquesta y maestro, de los que dejan huella eterna; la obra es tremendamente difícil, y de las que el recelo hace que se resienta la ejecución, pero no fué así: los orfeonistas atacaron siempre con decisión espontánea los intrincados motivos, que forman los temas de los fugados, sin arredrarse ante las respuestas de los contramotivos é imitaciones, sin que el desarrollo técnico desconcertara en lo más mínimo el conjunto, adquiriendo en portentoso sentido progresivo su ejecución un relieve delirante, que realmente arrebató al selecto auditorio, al final del «Gloria», que terminó con un efecto de grandiosidad indescriptible. Verdaderamente el trabajo ha sido rudo, impropio, constante y lleno de molestias que sólo las conoce a fondo quien por ellas pasa, pero cuando el éxito corona los esfuerzos, se desvanecen amarguras, molestias, sacrificios y todo género de penalidades, que tan despiadadamente se desarrollan en los períodos de preparación cuando se trata de obras de esta índole, y una victoria de esta importancia es el consuelo más hermoso y legítimo que puede esperar, quien como el maestro Millet, pone por entero su alma, para la perfección y éxito de una empresa como la que nos ocupa.»

(*Las Noticias*, 24 novembre 1911.)

«El tercer concierto de abono, dado en la noche del martes pasado en el Palau de la Música Catalana fué un acontecimiento artístico que llenó de gloria a nuestro Orfeó Català y al maestro Millet, cuerpo y alma de esta eminente institución.

Verdad que la ejecución fué tan magistral que corrió pareja con la grandiosidad de la obra.

«Toda aquella masa de ejecutantes, que llenaba por completo el estrado del Palau, cumplió á la perfección y de ahí que al concluir la obra toda la concurrencia, puesta en pie y aplaudiendo con febril entusiasmo, ovacionara á los excelentes intérpretes y á su digno director, el maestro Millet, el héroe de esta empresa.

Los filarmónicos y *amateurs*, y hasta Barcelona entera, por qué no decirlo? deben un gran sentimiento de gratitud á los excelentes coristas del Orfeó Català y á su ilustre director. Solamente el intento de poner en estudio una obra de tantas proporciones como la que nos ocupa es digno de loanza.»

(*El Diluvio*, 24 novembre 1911.)

«Esta segunda sesión del Festival Bach podrá recordarse como una de las mayores emociones musicales que se han experimentado en Barcelona. Ha sido una idea excelente la del maestro Millet de darnos á conocer la famosa «Missa en *si menor*» de Bach; y tanto por ella como el trabajo arduo y prolongado que supone en el «Orfeó Català» la digna ejecución de una tal maravilla artística, merece los más fervientes elogios.

El «Orfeó Català» estuvo insuperable en la ejecución de tan difícil partitura, difícil hasta un punto verdaderamente asombroso, pues el autor de tal prodigio, parece como si no se preocupara de la extensión de las voces y de los necesarios intervalos para la respiración del cantante.»

(*Diario del Comercio*, 23 novembre 1911.)

DESPRÉS DEL III FESTIVAL BACH

«Terminó anoche la tercera sesión del *Festival Bach* en el «Palau» á hora avanzada, dejando penetrados á los espectadores del mismo sentimiento de admiración por la obra del gran maestro. Acaso

ese sentimiento ganó aún en intensidad y se fortaleció más : cuando parecía difícil ya sostenerse á la altura de grandiosidad que supone el *Gloria* y el *Credo*, llegó un trozo como el *Sanctus* para acabarnos de demostrar que el genio de Bach aun podía elevarse á más altura, por lo menos en lo que se refiere al modo de tratar las voces logrando efectos de conjunto de una amplitud de sonoridad indescriptible.

El *Pleni sunt* produjo en el auditorio una explosión de entusiasmo que se repitió tras del *Hosanna*. Todos los ejecutantes fueron objeto de repetidas muestras de aplauso del público.

Pero quien obtuvo el éxito más completo (siempre después de Bach, el primero á quien se debe rendir homenaje) fué el maestro Millet, que á fuerza de inteligencia y de constancia ha podido llevar á cabo con tanta brillantez la magna empresa de ejecutar ese monumento del arte.»

(*Diario de Barcelona*, 27 novembre 1911.)

«Volvimos anoche á reanudar la admiración hacia quien consigue adueñarse del espíritu del auditorio de tan gran manera. Y el concurso era más numeroso que en el precedente concierto, y el entusiasmo cundió, hasta el extremo de que desbordara en algún momento aun á trueque de interrumpir la interpretación; pero pronto se recobraba el público á sí mismo para no perder ni una nota de la labor que proseguían los ejecutantes.

La primera parte del programa estuvo integrada por varios corales, que causaron aquella inefable impresión que también produjeron los del primer concierto. *La vostra voluntat, Senyor, y Oh Esperit Sant, divi tresor*, sobre todo este último, subyugaron á la concurrencia, que pudo imaginarse transportada á otras regiones.

Y llegamos á la *Gran Missa en si menor*, que la otra noche quedó interrumpida después del coro final del *Gloria, Cum Sancto Spiritu*. De nuevo, al entonar el numeroso contingente de ejecutantes el *Credo in unum Deum*, el sentimiento de la grandiosidad tornó á ser percibido, y el escalofrío de las emociones hondas se dejó sentir entre los emotivos, estableciéndose en seguida aquella correspondencia espiritual entre el público é intérpretes, que hace vibrar á entrambos. Así siguió durante el resto, y en el *Et incarnatus*, página de austera emoción, soberbia en su sencillez; y en el *Crucifixus*; y en el *Resurrexit*, en que parece que la luz de pronto rasgue tinieblas, y que las voces prevalecen al contento universal, y en el *Confiteor*, de tan suprema belleza que anonada por la riqueza expresiva que cunde por toda la composición; y en el *Sanctus*; y en el *Hosanna*; y en el *Agnus Dei*; y, por último, en la maravilla del *Dona nobis pacem*, el auditorio quedó cautivo de los goces que le brindó tanta hermosura, y las demostraciones de entusiasmo que se manifestaban al concluir cada fragmento, se convirtieron, al final, en una ovación estruendosa.

Todos los intérpretes merecen parte en ella, más sea para el maestro Millet, no sólo la que en justicia le corresponde, sino, además, la gloria de haber llevado á término labor tan compleja y tan meritoria como estos conciertos, que han de enorgullecer á Barcelona.»

(*La Vanguardia*, 27 novembre 1911.)

Encara que sembli impossible, el III Festival Bach resultà una sessió musical superior en mèrit y en emoció artístichs a la del II Festival. Resultà una sessió selectíssima en l'ambient del art; serà una data memorable pera la historia de la música a Catalunya. Va causar a tothom una veritable satisfacció y fins un sentiment d'orgull patriòtich l'escoltar aquelles inenarrables sublimitats d'execució d'aquelles masses coral y orquestral y el veure y comprendre la destresa y la mestria de la vigorosa y sugestionable batuta del qui ja podem calificar com un dels més eminents conductors y directores de grans multituds artístiques.

L'ORFEO CATALÁ Y EL MESTRE MILLET

Es un dels més ligitims orgulls pera la nostra terra l'haverse pogut arribar a constituir una massa coral que ab tanta disciplina, ab tanta abnegació artística y ab tant d'entusiasme patriòtich se dediqui al conreu del art musical en totes ses variades manifestacions fins a la seva més sublim expressió, que 's deixi guiar y obeeixi sugestionada la intelgenta y sempre triomfal direcció del mestre Lluís Millet, un dels qui més y ab més llument han treballat per la cultura artística del nostre poble, ja conreuant y enlairant a les sublimes regions del art la nostra xamosa y inspirada música popular,

donant caracterització musical al nostre poble y portant al ambient artístich de Catalunya les més grandioses concepcions dels més eminentes mestres compositors de tot el món y de tots els temps; podentse constituir així un centre d'art, un Palau de la Música que avuy es aplaudit y admirat en tots els centres musicals de Europa y Amèrica.

Si admirable y digne de grans lloances es la obra den Millet, ajudat dels seus devots aussiliars, en Pujol, en Comella, en Salvat y la senyora Wehrle, hermosos y corpreneadors son el fervor y l'abnegació dels anònims orfeonistes.

Pera admirarlos cal veure'ls, no en els moments triomfants de les grandioses y esplendents execucions, sinó en els moments interessantíssims del engendrament d'aqueixos gloriosos triomfs; pera comprendre y avalorar el mèrit de aqueixes execucions cal recordar que aqueixos benemèrits y modestos artistes son tots humils fills del poble, que durant el dia han de guanyarse afanyosament la vida cada hù en son ofici; que eixes hermoses y xamoses noyes sublimades per sa devoció artística, son també humils filles del poble que de bon matí ja s' dediquen a llurs diverses ocupacions en tallers o en llurs domicilis. A les nits els admirarieu, quan, guiats pel talent, per l'enginy y per la destresa den Millet, passen hores y més hores desentrellant, furonejant el secret del geni d'aqueixes grandioses, monumentals, immenses obres dels més eminentes compositors que en el món hi ha hagut. ¡Ab quina paciència, ab quina abnegació, ab quina sorprenent sagacitat y intuició artística, mestre y deixeples, van desembastant, van contornejant y van perfilant aqueixes colossals concepcions del geni!

Aquestes darreres setmanes la llur tasca ha sigut penosa. Y hauria sigut aclaparant si no els hagués animat a tots el més gran esperit patriòtic y el més afalagador sentiment d'art. Han sigut molts els dies que 'ls ensaigs han durat fins a la matinada; moltes festes han ensajat tarda y nit, sense que ni un hagi desertat del lloch d'honor artístich y d'honra y gloria pera la nostra terra.

Però joya immensa han de fruir ells, mestres y deixeples, al contemplar l'esplendorós resultat obtingut; satisfacció y orgull sentim nosaltres al contemplar tan bèlla obra. Ells han lograt fer sentir al nostre poble una sensació que no s'ha fruit en gaires llochs del món; han donat gran relleu al renom artístich musical de la nostra terra y han afermat vigorosament un dels aspectes de la personalitat catalana.»

(*La Veu de Catalunya*, 27 novembre 1911.)

DESPRÉS DEL IV FESTIVAL BACH

AUDICIÓ INTEGRAL DE LA MISSA EN SI MENOR

«No cal detallar l'obra, porque prou ho hem fet ja. La execució fou una maravella, tingué un encís molt més corpreneador que en els festivals anteriors. Solistes, orquestra y orfeonistes, enardits pel foc sagrat del art, aclamats pel públich constantment, se llensaven a la execució ab un sentiment, ab una inspiració y ab una grandiositat que donaven al espectacle un segell de sublimitat.

Tots els fragments de la Missa, ja a càrrech dels solistes, ja de conjunt choral, foren dits ab irreprouxable art, perfecció y bon gust, però cal esmentar, per les grandioses ovacions que motivaren, el «Credo», dit ab un color admirable, y el «Sanctus», que fou interromput dues vegades per les aclamacions d'entusiasme de tot el públich, que s'alsà en massa, aplaudint y victorejant.

La sessió d'ahir provocà un dels triomfs artístichs més colossals que s'han presenciats a Barcelona, tingué tot el caràcter d'una sessió apoteòsica. El mestre Millet y el doctor Schweitzer, els demés mestres, els solistes, els professors d'orquestra y els orfeonistes, reberen, a peu dret tots y verament emocionats, aquella unànim y grandioses manifestacions d'admiració y simpatia.»

(*La Veu de Catalunya*, 29 novembre 1911.)

«La magnífica obra produjo un efecto sorprendente que se tradujo en una serie de entusiastas ovaciones, dedicadas á la grandiosidad de la «Misa» y á la dignidad de la ejecución, por la que merece los más calurosos plácemes el maestro Millet con el «Orfeó Català» y cuantos le han secundado.»

(*Diario del Comercio*, 30 novembre 1911.)

«La ejecución de estos festivales ha sido una continua sucesión de triunfos para nuestra primera entidad musical. Hay que reconocer que los elementos congregados para ello en el *Palau de la Música Catalana*, eran por sí solo garantía de acierto, pero también hay que añadir que las dificultades que

iban á vencerse eran de las que exigen un trabajo inaudito, enorme; y por eso mismo al éxito que corona tanto esfuerzo debe reconocérsele el carácter de lo extraordinario.

La ejecución de la *Missa en si menor* ha sido el acontecimiento musical de la semana. ¿Qué decir de esta obra que no haya sido ya dicho? Decir que es colosal, agotar todos los epítetos laudatorios, es sencillamente repetir lo que se oía en todas partes estos días durante la ejecución de los festivales Bach.

(La Actualidad, 5 desembre 1911.)

«Sería la mayor de las desconsideraciones cerrar este número sin procurar expresar en algunas líneas la emoción, que pocas veces es dado sentir, del triunfo inmenso que Bach acaba de obtener en Barcelona merced á los esfuerzos del «Orfeó Català» con sus cooperadores, en el «Palau de la Música Catalana».

«Esta proeza musical de dar íntegramente una audición de la Misa famosísima, es un alarde heroico en la crónica musical del mundo, mayormente por la ejecución acabadísima con que fué ofrecida. Maestros extranjeros que asistieron á las audiciones, proclamaron entusiastas que jamás se había oído en su verdadero sentido y extensión la inspirada Misa, y que no era posible alcanzar ya mayor perfección. La riqueza de los temas y el profundo y variadísimo sentimiento de cada una de las veinticuatro composiciones distintas que forman la Misa, han dicho á qué sublimidades de concepción y maravillas de forma puede llegar el divino sentimiento musical, al través de la personalidad portentosa de Bach y de la ejecución admirable que hemos saboreado en Barcelona.»

(Cataluña, 2 desembre 1911.)

CONCERT DE GALA

ORGANITZAT PER LA «JUNTA DE SENYORES PER A L'ACCIÓ SOCIAL EN ELS BARRIS OBRERS»
EN HONOR DE SS. AA. RR. LES INFANTES D.^a PAU I D.ª PILAR, PRINCESES DE BAVIERA

Aquest concert, en el qual prengueren part, a més de l'ORFEÓ CATALÀ, la pianista Mlle. Blanche Selva i l'«Orquesta Sinfónica de Barcelona» dirigida pel mestre J. Lamote de Grignon, obri la tanda dels de tardor, efectuant-se, davant d'un public distingidíssim, la nit del 18 de novembre, o sigui la vigília del Festival Bach.

El programa que regí en ell fou el següent : *Els Mestres cantaires de Nuremberg* (obertura), de Wagner; *Dança valenciana*, d'en Chavarri; *Rondalla aragonesa*, d'en Granados; *Mort i transfiguració*, de Strauss; *Coriolan* (obertura), de Beethoven : per l'orquestra.

Sonata, op. 57 (Appassionata), de Beethoven, per Mlle. Selva.

La Dida de l'infant, d'en Brunet; *L'Hereu Riera*, d'en Cumellas; *Cançó de breçol*, d'en Sancho Marraco; *La Mort de l'escolà*, d'en Nicolau; *Vols dir-me, Amor*, de Dowland; *Pel maig que ve*, de Jannequin; *Credo* de la *Missa del Papa Marcel*, de Palestrina : per l'ORFEÓ.

No cal dir que totes les composicions foren extraordinariament aplaudides, havent-ne fet les infantes grans elogis, així com de llurs interpretadors, i sortint tot-hom plenament satisfet de tant selecte concert.

SESSIÓ ÍNTIMA

A CARREC DEL DR. SCHWEITZER I D'EN JOAN MASSIÀ

Abans de deixar Barcelona, i com ja havia fet els anys precedents, l'il·lustre organista alsa-

cià Dr. Schweitzer volgué dedicar als seus comprofessors, amics i admiradors una sessió d'orgue, que féu precedir d'un breu parlament per preparar aquells a l'audició que anava a seguir. En dit parlament el savi catedratic volgué insistir sobre la manera d'interpretar Bach segons el seu pregon convenciment, això es, presentar les seves obres exemptes de tot efectisme, i fer-les valer per llur propria valua musical dintre la major simplicitat d'execució. Es per aquest merit, principalment, que remarcà 'l Dr. Schweitzer la tant alabada execució de la *Missa en si menor*, la qual confessà no haver sentit mai cantada amb un tant cabal sentit de l'obra i amb un fervor i un entusiasme tant grans com els que han ressaltat en l'audició referida del Palau.

Acte seguit donà començament a l'intim recital, executant a l'orgue, amb una mestria sens igual, diverses obres de Joan Sebastià Bach, entre les quals recordem algunes de la juvenesa del mestre; varis *Chorals junebres*, una *Tocatta* i la darrera *Fuga en sol menor*. La tant coneguda *Aria* del mateix autor, seguida d'altra peça, fou dita al violí, per en Massià, amb austera expressió, acompanyant-lo a l'orgue 'l Dr. Schweitzer. L'admirable fusió d'ambdós instruments fou per a molts una revelació inesperada. Així mateix pogué admirar-se la bellesa de dit conjunt en l'interpretació del *Tema i variacions* de Rheinberger, un model dintre aquell genre, no pas gaire conresat.

El Dr. Schweitzer volgué rendir també son tribut d'admiració al noble mestre de l'orgue César Franck, del qual executà la *Fantasia en la* i el *Choral en si menor*: dugues obres de volada i de la més alta inspiració, que 'ls oients escoltaren amb el més profunde recolliment.

Al final de la vetllada foren festejats ambdós artistes amb un aplaudiment xardorosíssim que durà estona llarga.

En honor de l'Orfeó Català

ESSENYAT queda ja en altre lloc l'exit conseguit per la grandiosa *Missa en si menor* de J. S. Bach, i el de les seves memorables execucions donades en el Palau de la Musica Catalana la tardor passada. Les ovacions grandioses a l'ORFEÓ CATALÀ i al seu director i mestres, i els fragments de les crítiques que publiquem, són palesa demostració de l'importancia d'aquest acon-teixement musical, i tot plegat prou eloqüent per a que insistim fent notar la seva transcendencia, que prou coneguda es, altrament, dels qui a Cata-

lunya 's preocupen de les coses d'art. Més un aspecte particular de l'exit dels Festivals Bach ens cal ressenyar, tant perquè 'ls nostres lectors n'estiguin al corrent com per deixar completada la cronica gloriosa de l'estrena a Espanya de la gran *Missa* de J. S. Bach: ens referim al projectat

acte en honor de l'ORFEO CATALÀ i del seu director Lluís Millet; acte nascut a l'escalf de l'entusiasme produït pels Festivals Bach i iniciat pel mestre Enric Morera.

Ressonaven encara, quasi 's pot dir, les ovacions endreçades al mestre Millet i als executants de la *Missa*, quan fou llançada al públic, desde *El Poble Català*, l'idea del mestre Morera d'honorar d'una manera ven vistosa 'l qui havia portat a feliç realització la magna empresa de donar a conèixer la monumental obra del *Cantor*.

An aquest fi, i en el mateix solt on se donava a conèixer l'idea, eren convocats per a una propera reunió tots els mestres, musics, presidents i directors d'orfeons i chors, premsa artística i diària, etc., etc.; reunió que tingué lloc el dia 2 de desembre, a la nit, en el local de «Catalunya Nova», i en la qual, atenent-nos a la ressenya d'un diari local, assistiren nombrosos delegats d'entitats artístiques, culturals i patriòtiques, i valuoses personalitats.

Oberta la sessió pel mestre Morera, que presidia, se llegiren les adhesions a l'acte, i entre elles la notable carta del benemerit musicoleg D. Joaquim Pena, la qual, segons se diu en la ressenya d'aquella reunió, constituí l'ànima dels acords presos, car fou acceptada per unanimitat l'idea del encunyació de la medalla commemorativa dels Festivals Bach que en ella 's proposa.

Diu així la referida carta, el caràcter de la qual, vessant de sinceritat i entusiasme, ens ha temptat de publicar-la, com també 'l poder fer-nos eco de la proposició que 'l Sr. Pena hi fa d'extendre l'homenatge, ben merescudament per cert, als professors de l'«Orquesta Sinfónica de Barcelona» i al Dr. Schweitzer, la col·laboració dels quals a l'execució de la *Missa* de Bach tanta importància tingué:

«1.º desembre 1911.

Sr. En Enrich Morera.

Benvolgut amic: Un compromís contret anteriorment a la vostra amable invitació me priva d'assistir, com hauria estat mon desitg, a la reunió que heu convocat pera tractar de fer un homenatge al mestre Millet. Mes, tota vegada que en això dels homenatges tinc el meu criteri especial, que ja yaig apuntar suara ab motiu del que ab molta justícia acabem de tributar a vos mateix, me prenc la llibertat d'exposarvos quelcom sobre 'l particular, a fi i efecte de que 'l vostre millor criteri vegi si es raonable, y en tal cas aprofitable, pera ferne esment en la reunió esmentada.

Crech que després de l'ardida tasca, verament insòlita entre nosaltres, que acaba de realisar l'Orfeo Català ab l'execució íntegra de la gran *Missa* del gran Bach, empresa que hem de tenir per heròica tots els qui coneixem de prop les immenses dificultats que en sí porta, tant pel caràcter de l'obra, com pel caràcter de la gent y organització especial de les corporacions artístiques de nostra terra, tot lo que 's fassi seguint el patró tradicional dels homenatges ha de resultar, quan no ridícol, força en desacort ab la finalitat primordial que caldria 'ns proposéssim. No es ab techs ni ab discursos, ab sardanes ni ab festivals monstres, la faisó de mostrar nostre agraiment a n'en Millet, y a tot el seu coratjós estol, pel gran pas que acaben de donar en pro de nostra cultura. Gairebé tot lo que s'acostuma a fer en semblants casos, me produeix l'efecte, tant per l'enlluernament que porta com per la rapidesa ab que s'esvaneix, de les rodes d'un castell de focs. D'altra banda, també aquests actes me fan l'efecte de pretenir saldar un deute ab l'homenatjat, y quedarhi en paus pera que no 'ns pugui mai tirar en cara la nostra ingratitude.

Perdoneume aquestes disquisicions, tan sols filles del meu bon desitg de que 'ls artistes siguin

considerats entre nosaltres un xich més que no ho han estat fins ara, y anem de dret al grà. Jo crec que la veritable finalitat que 'ns hem de proposar es la perpetuació d'aquella gran solemnitat artística creant una medalla (o un altre emblema commemoratiu) y ferne present d'un exemplar a quiscun dels individus del Orfeo, mestres y choristes. Al efecte, fem una crida a tothom, obrint una subscripció popular, a la que quiscú aporti lo que 'ls seus possibles li permetin. Y ab el producte fem construir una medalla artística ab l'efigie de Bach, el títol de la seva obra y la data dels festivals en que hem tingut la ditxa de sentirla. Podria ferse d'aquesta medalla un exemplar únich en or pera 'l Mestre Millet (a qui se li ha de fer la justícia, nó de separarlo, sinó de distingirlo per damunt de tots), un exemplar d'argent pera cada un dels mestres de l'Orfeo (la importantíssima col·laboració dels quals tant ha ajudat al triomf) y un exemplar de coure, o altre metall semblant, pera cada orfeonista a fi de que pugui ostentar-lo arreu ab l'orgull més lligitim, y ensemps li serveixi de poderós estímul d'aquí endavant.

Cal, además, no oblidarne una altra pera 'l mestre Schweitzer, com també un tribut de remerciament a la corporació de l'«Orquesta Sinfónica» (un diploma per exemple) pel notable esforç ab que col·laborà a l'obra (especialment per part dels solistes) més important de lo que sembla de primer entuvi.

Y, en l'acte de ferlos-hi a mans el present, demanem amb insistència la repetició de la *Missa* de Bach tant aviat com sigui possible, pera aprofitar ab l'esforç més petit la part més gran de la tasca realitzada, y, a la vegada, comprometemnos i comprometem a tothom a tornarhi y a omplir cada cop la sala del Palau, pera que no'ns trobem en família en les noves audicions de la «Missa», per allò tant català de que «ara ja la coneixem», com, per desgracia, no fóra la primera volta que succeeix.

Aquesta es la meua franca manera de pensar, que vos exposo sense pretensió de cap mena y ab la sinceritat que sempre tinc per norma. Digueuhi vós la vostra més autorisada, fèune l'ús que volgueu de la present, y maneueu en tot y per tot a qui es sempre vostre bon amic y entusiasta admirador

JOAQUIM PENA »

Parlaren en sentit d'aprovació an aquesta carta 'ls Srs. Ferrer-Vidal, Mas i Serracant, Ferrater, Puigdomenech i altres.

Després de discutir diverses proposicions, s'acordà l'encunyació de les medalles i la col·locació d'un pedró commemoratiu de l'estrena de la *Missa*, en el Palau de la Música Catalana; obrir una subscripció popular i nomenar la Comissió encarregada de portar a cap els treballs de preparació de l'acte. Aquesta Comissió fou constituïda pels següents senyors: Enric Morera, Josep Ferrer i Vidal, D. Mas i Serracant, Joaquim Pena, Enric Granados, Lluís Puiggarí, per l'«Associació d'Artistes Lirics i Dramàtics»; Joaquim Folch i Torres, per la premsa adherida a l'acte; Ferrater, pel «Círcol Artístic»; dos representants del l'«Orquesta Sinfónica de Barcelona» i del «Sindicat Musical de Catalunya», i altres dos per «Catalunya Nova» i «Chors d'en Clavé», que són els Srs. Josep Visay i Mata, respectivament.

Respecte a la celebració d'aquest projectat acte, el mestre Millet publicà en *La Veu de Catalunya* del 3 de novembre una *Carta oberta* al seu iniciador, D. Enric Morera, en la qual declinava, amb gran delicadesa, l'honor que 'l citat mestre li feia, car en un principi aquest acte d'homenatge s'endrecava anell particularment.

Vegin els lectors el contingut de la referida *Carta oberta*:

«CARTA OBERTA AL MESTRE MORERA

El vostre gest, amic, es generós i d'agrair; però us haig de confessar que aquesta Festa d'Honor que vós tant amablement proposeu organitzar per a ma humil personalitat, me confon i pesa sobre meu com cosa inadequada, no justa.

L'obra de l'ORFEO CATALÀ! Els que l'havem viscuda, aquesta obra, n'havem sentit en tots moments, i n'enténim en el present moment, la força primordial, ne tenim el sentiment; però poder-la explicar ens es impossible: es com un estat de gràcia, es sense mèrits per als posseïts: el premi graciós el fruïm en el mateix amor que forma en nosaltres aptituds, i en el goig inconscient que forma l'obra. Fa vint anys que la vivim, i no sabem pas si nosaltres l'havem creada o si ella 'ns ha format a nosaltres. Ha estat una comunió d'esperits en un amor, en un sentiment, en una cançó, que misteriosament havem sentit endins, i que sembla que a l'expandir-se ha resultat veu de consoli i de desvetllament per als nostres germans de pàtria. En la nostra comunitat no hi ha hagut ni grans ni xics, perquè l'amor es l'única font de l'igualtat: de l'igualtat, s'entén, que, guardant cadaú en son lloc, resulta del l'identitat de sentiments.

¿Com puc jo, amic Morera, admetre una festa, per senzilla que sigui, que 'm separi de la meua comunió com cosa distingida, com membre que per sí sol se basta i té tot el valor del conjunt, quan l'obra es de tots i per això viu i progressa?

En la nostra última manifestació artística, l'audició de la superba *Missa en si menor* de Bach, s'ha posat de relleu aquesta nostra manera d'esser, aquest caliu que 'ns alenta i mou el desenrotllament de la nostra obra. En temps curtíssim havem preparat l'execució d'aquest monument incomparable. Jo n'estava espantat, i havia resolt no donar pas el *Credo* aquesta vegada: estavem ja en vigílies dels concerts, i no veia temps possible per repassar-lo degudament. Ja feia dos anys que no l'havíem cantat; part de la nostra massa coral s'era renovada durant aquest temps, i les obres de grossa dificultat, ja se sab, s'obliden fàcilment. Doncs vaig ésser arrastrat per l'entusiasme de tots: començarem assaigs diaris per a tot-hom, dividint-nos en seccions per avançar i fer més bona feina tots. Mestres i cantaires havem conseguit la nostra; més, sense la comunió en l'esforç, sense la fe en el resultat, no hauríem pogut atenyir el fi obtingut amb l'entusiasme de grans i xics, homes i dones, mestres i deixebles. A mida que 'ls assaigs avançaven, l'esforç posava veus ronques, la fadiga cares llargues; més, a pesar de lo aspre de la lluita, el públic savi i el senzill aficionat han aclamat la nostra victòria.

I vós, amic, amb la vostra autoritzada veu, ho proclameu, proposant-vos fer en favor meu lo que ja veieu no puc admetre, tot quedant commogut de la vostra afectuosa benvolença. El meu cas es diferent del del poeta o compositor que 'l poble honora solemnement i publicament, regraciant-lo de les obres que desperten son íntim sentit espiritual, redreçant-lo, donant-li la consciència del valor de sa dignitat. El nostre ORFEO CATALÀ, amb les institucions semblants an ell, fa cosa semblant: sens dubte fem també de bard que desperta la part més noble de l'esperit de la nostra raça; més això no es obra individual: es obra col·lectiva, que no convé disgregar personalitzant mèrits que són de tots.

Enfortiu-la, la nostra obra, que prou necessitat té de l'esforç de tot-hom per progressar sempre i no defallir: calumniada ha sigut i murmurada a estones.

Dem-nos tots les mans i enfortim-nos en l'amor, que solament així serà veritat la resurrecció de l'esperit de la nostra raça.

Sempre vostre

LLUÍS MILLET

Palau de la Música Catalana, 29 novembre 1911.

Posteriorment l'esmentada Comissió executiva ha publicat una vibrant proclama *Als Catalans* fent notar l'importància de l'obra de l'ORFEO CATALÀ i el seu exemple artístic social, i invitant a contribuir a la subscripció oberta.

Orfeó Català

FESTA DE SANTA CECILIA

Encara que, pels treballs extraordinaris de la Secció Choral, aquesta Festa en honor de la patrona dels músics no pogué celebrar-se 'l seu degut dia, no perxò deixà de tenir l'importància que d'any en any ha anat adquirint, mercès als esforços i a l'entusiasme dels choristes que l'organitzen i hi intervenen.

La Festa, doncs, va haver d'aplaçar-se per al dia 26 de desembre, podent-se així compondre un més extens programa, que, tant per sa importància com per lo ben executat, pot dir-se que féu de la festa d'aquest any una de les de més relleu de les fins ara celebrades.

Tots els elements intervinents, excepte 'l deixeble del mestre Salvat, Joan Millat, pertanyien a la Secció Choral de l'ORFEÓ CATALÀ; lo qual diu molt en favor d'ella, puix compta amb tant distingits artistes.

Obrí la vetllada 'l mestre Joan Salvat executant al piano la quarta sonata bíblica de J. Kuhnau, *La Malaltia d'Hiskias*, interessant composició que 'l públic escoltà amb gran complaença, premiant al final amb grans aplaudiments la delicada execució que obtingué.

Abans d'asseure-s al piano 'l Sr. Salvat donà algunes explicacions respecte a la personalitat de Kuhnau i del programa de la seva composició, que es una de les primeres manifestacions de la forma de *sonata* i del gènere descriptiu.

Seguiren aquest primer número del programa 'ls dos *lieder* de Fauré *Els Breçols* i *Cançó d'amor*, l'execució dels quals ens donaren ocasió d'apreciar una vegada més el talent i el bon gust del Sr. Crespo, qui, tant en aquests com en *Sospirs*, del mestre Millet, i en *Les Roses d'Ispahan*, del propi Fauré, que figuraven en la segona part, conseguí unànims aplaudiments de la concurrència, que li féu repetir la hermosa cançó *Sospirs*.

La Srta. Carme Petit, malgrat els seus pocs anys, ens oferí una bella execució al violí de l'*Escena de Ballet*, de Beriot; com, així mateix, la soprano Teresa Bertran, distingida deixeble de la professora de cant Sra. Wehrle, féu gala de les seves ben apreciables qualitats en els fragments de Buononcini *Aria de Griselda* i *Ven che speranza*, i en el de Carissimi, *Victoria*. Una i altra foren força aplaudides en premi a llurs notables facultats, tant ben demostrades.

En Joan Millat tingué a son carrec l'interpretació al piano de les obres *Sonetto n.º 123 del Petrarca* (n.º 6 del *Segon any de pelegrinatge*), de Liszt, i *El Puerto* (n.º 2 de la tanda *Iberia*), de l'Albéniz.

Tant l'una peça com l'altra, malgrat llurs grans dificultats tècniques, conseguiren el caràcter que 'ls es propi, demostrant el Sr. Millat, en llur execució, ésser un temperament d'artista, que 'l públic li regonegué, aplaudint-lo llargament. *Ell, el més gentil dels homes* (fragment n.º 2 del poemeta de Schumann *Vida amorosa d'una dona*) va ésser cantat per la Srta. Pilar Roca. Aquesta hermosa cançó, interpretada amb la simplicitat que li donà l'entusiasta chorista del nostre ORFEÓ, té un major encís, que no molt sovint consegueix per l'afectació amb que generalment se canta. La mateixa simplicitat, encara més enamoradora potser, admirarem de nou en la Srta. Roca quan cantà les dugues melodies populars, armonitzades per en Joan Gay, *Les Noies de Cerdanya* i *La Lletja*. Les demostracions de complaença endregades a la Srta. Roca foren tant insistents, que l'obligaren a repetir la darrera cançó.

D'altres dugues ben distingides artistes ens cal parlar encara, les quals, pels llurs estudis i talent poc comú, ocupen ja un lloc ben distingit entre la joventut musical de Barcelona: ens referim a les

Srtes. Andreua Fornells i Antonia Sancristòfol, les quals aportaren també 'ls valuosos fruits dels llurs talent i estudis an aquesta bella sessió dedicada a Santa Cecília.

Consagrada la primera al cant, an aquest genre correspongueren els fragments interpretats, que foren l'aria *Voi che sapete* de *Les Noces de Figaro*, de Mozart, i *Salve d'amor* del *Tannhäuser*, de Wagner. La gracia amb que fou dita la primera, i la fonda expressió amb que cantà 'l segon fragment, valgueren a la Srta. Fornells una llarga ovació, que no termenà fins que accedí a repetir l'aria de Mozart. Les *Variacions simfoniques*, de Boëllman, i l'*Allegro* del *Concerto en re major*, de Dvorak, foren les peces que 'ns oferí la gentil violoncel·lista Aurelia Sancristòfol, virtuosa i artista, en total l'expressió del mot, d'aquest instrument. Si no l'haguessim coneguda ja com a concertista, després d'haver-la sentida en l'interpretació d'aquestes obres hauriem dit que aquest fóra 'l nom que li escauria, car el seu temperament, quadratura i sentit expressiu, veritablement excepcionals, són més propis de tal que no pas de la seva edat. La Srta. Sancristòfol fou llargament aplaudida i festejada, havent hagut de tocar, de més a més *La Filosa*, de Dunkler.

En Josep Vila 'ns oferí 'ls dos delicats *lieder* de Schubert *Complanta del pastor* i *Amor sens repòs*, que cantà amb expressió ben apropiada al caracter de cada un. La claredat amb que fou dita la lletra avaluà més aquesta interpretació, que valgué al Sr. Vila unànims aplaudiments; aplaudiments que 's repetiren també, ben nodrits, al final de les dugues cançons *La Festa major*, de la Narcisa Freixes, i *La Balala*, del mestre Millet, que cantà amb bonica i ben timbrada veu la Srta. Sales. Aquesta xamosa cançó, va haver de repetir-la, conseguint novament una bona ovació.

I acabarem aquesta nota ressenya de la Festa de Santa Cecília consignant que l'acompanyament de les peces anà a carrec de la professora de l'ORFEO D.ª Emerenciana Wehrle, de les senyoretes choristes Antonia Sancristòfol i Antonia Petit, i d'en Joan Salvat, que hi aportaren la llur ben valuosa col·laboració, mercès a la qual, i al talent i entusiasme dels demés participants, pogué honorar-se dignament l'excelsa patrona dels musics.

Catalunya

BARCELONA

GRAN TEATRE DEL LICEU.—Inaugurada la temporada d'hivern el 30 de novembre amb *La Damnació de Faust*, baix la direcció del mestre Mascheroni, el cartell fou renovat, fins a fi de desembre, cinc vegades amb les produccions següents: *La Walkyria*, *Madame Butterfly*, *Gioconda*, *Tosca* i *La Bohème*.

La representació successiva de dites obres portà tot l'interès an el debut dels principals artistes del quadro de companyia, la majoria dels quals obtingueren un acolliment dels més entusiastes. En primer lloc hem d'esmentar el nostre paísà Joan Raventós, qui en la *Walkyria* encarnà un Sigmund com no havíem vist encara en el Liceu. Si bé la veu no es de gran força, l'expansió que comunica en Raventós al seu cant, d'una dicció claríssima i del més pur estil wagnerià, dóna a l'interpretació del personatge un caracter que s'ajusta del tot a les regles dictades per Wagner, no sempre observades, malhauradament, pels cantants italians. En la mateixa obra, la Sra. Pasini-Vitale desempenyà 'l paper de Siglinda amb l'encert que ja li hem alabat en altres ocasions. Ella i en Raventós podem dir

que foren els heroies de *La Walkyria* d'enguany, que, per altra part, tractà amb especial cura i detall el mestre Mascheroni. Més l'ovació més gran alcançada per aquells dos artistes fou la del dia en que cantaren en llengua catalana, junt amb el Sr. Giral, tot el primer acte de l'esmentada jornada de *La Tetralogia* de Wagner. Es ben cert que mai foren escoltades aquí amb major interès ni amb major emoció les escenes culminants d'aquell acte, perquè mai les havia pogudes saborejar, el nostre públic, com aquell dia, en llur bellesa completa. A l'apareixer tant clara la fusió de la lletra amb la música, com creixia la portentosa creació wagneriana! Però no ho deu creure tot-hom així, en la direcció del Gran Teatre, quan tarda tant a imposar-se del tot el bon sentit! Per sort, no falta qui vetlla per l'espandiment del nostre teatre líric. El reputat musicòleg i acerrim wagnerista Sr. Pena que tant ha contribuït amb ses fidels traduccions a la propagació i al coneixement cabal de l'admirable obra del mestre de Bayreuth a casa nostra, ha sigut també, aquesta vegada, l'ànima de l'esplendorosa prova que acabem d'esmentar. Gràcies a la seva intel·ligent cooperació i a la voluntat mai prou agraïda de la Sra. Pasini-Vitale, qui no dubtà un moment en secundar l'iniciativa d'aquell aprenent de nou la *particella* de Sieglinda en l'idioma català, hem pogut sentir per primera vegada un acte complet de Wagner en les excel·lents condicions que hem ressenyat. L'art català 'ls es deutor de pregon regoneixement, que ha de fer-se extensiu, de la mateixa manera, als notables artistes honra de la nostra terra, Srs. Raventós i Giral.

En quant als demés artistes que s'han fet sentir en el mateix teatre, bastarà consignar la magnífica rebuda que meresqué en *La Tosca* el bariton Sr. Stracciari, de qui 'ns ocuparem amb més extensió en el proxí número; el bon exit alcançat per en Nani en el desempeny del paper de Mefistofeles de la notable producció de Berlioz; i l'acolliment entusiasta que reberen les Sres. Berlendi i Burchi en les òperes *Madame Butterfly* i *Gloconda*, respectivament, ben secundades pels artistes que 'ls feren costat, Sres. Kosta i Perini, i Srs. Perea, Badini i Nicoletti-Korman. — S.

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA. — Una joveneta pianista, davant de la qual sembla obrir-se un esdevenidor gloriós, se donà a conèixer en el Palau el dia 4 d'aquest mes. Se tracta d'una deixeble del mestre Vidiella, el celebrat professor que continuament exposa amb triomfal exit els fruits de la seva ensenyança admirable.

La novella concertista, nomenada Dolors Roig Tintoré, no compta més de catorze anys; però, excel·lentment dotada per al conreu del piano, ha fet, en sos pocs anys d'estudi, lo que molts altres no conseguixen en tota llur llarga carrera. En quant a seguretat de mecanisme, bon gust en el fraseig, fermesa de pulsació i apropiat ús de pedals, res deixa que desitjar. La nombrosa concurrencia que omplia a vessar el Palau (l'entrada era d'invitació) prodigà a la pianista, al final del recital, una llarga i xardorosa ovació, que segurament no oblidarà en tota sa vida l'afortunada debutant.

Veus-aquí, ara, el programa que executà la Roig, tot de memòria, sense 'l menor defalliment:

El Cu-cut, de Daquin; *Sonata en la major*, de D. Scarlatti; *Preludi i fuga*, n.º 3, de Bach; *Sonata*, òp. 13 (Patetica), de Beethoven; *Concert*, op. 16, a dos pianos (l'acompanyament a carrec del concertista Blai Net), de Grieg; *Nocturn*, op. 9, n.º 1, de Chopin; *Vals*, op. 34, n.º 2, de Chopin; *Siluetes*, números 4 i 6, de Max Reger; *Arabesca*, n.º 2, de Debussy; *Nocturn en la bemol*, de Liszt; *Napols* (tarentel·la), de Leschetizki.

L'exquisit sentiment i la finesa d'execució amb que foren interpretades aquestes peces revelaven clarament de quina escola procedia la concertista. En totes se lluí prou aquesta; però hem d'assenyalar d'una manera especial l'encertada interpretació que alcançaren les obres de Chopin, Debussy, Liszt i Leschetizki, acollides amb l'aplaudiment més general.

Per completar aquesta breu notícia, diguem que la Srta. Roig començà l'estudi del piano baix

la direcció del seu pare, qui, havent sigut també deixeble del mestre Vidiella, pogué iniciar ja la seva filla en la mateixa excel·lent escola d'aquell reputat professor.

Vulgui 'l temps confirmar les belles esperances que fa concebir als seus mestres tant aventatjada i ben dotada deixeb!a!

Rebin una i altres la més sincera enhorabona. — S.

Necrologia

HA mort a València, el 3 de novembre, el mestre D. Salvador Giner i Vidal, que tenia molta fama a la regió, on era molt popular. Nasqué a València 'l 19 de janer de 1832, essent son mestre l'organista Pérez Gascón. Al mateix temps que armonia i composició, aprengué 'l violi, essent, en la seva joventut, concertino en el teatre d'òpera. Aquell ambient nodrí l'esperit del music, i el rossinisme i el meyerbeerisme, imperants fins i tot en la música religiosa, influeixen en la producció del mestre valencià, la qual (sobre tot en música per a l'església), alcança una activitat molt gran. Entre les misses, himnes, salms, goigs, etc., etc., ressalta la *Gran Missa de Requiem*, que es la més alabada de son repertori.

Lo que mereix especials elogis, com a nota d'art propiament valenciana i personal, són els poemes simfonics *Una nit d'albaes* i *Es chopà hasta la moma*. En ambdós se fa ús dels temes populars regionals, representant el primer les serenates de primavera a l'horta, i el segon el pas de la processó de Corpus, amb els gegants, cofradies, custodia, etc. En altres poemes simfonics, l'imitació de detalls o objectes arriba a gran materialitat, i no tenen la característica flaire popular d'aquestes obres valencianes. També escrigué 'l mestre Giner quatre òperes en l'estil indicat italià, que foren estrenades amb gran exit local.

El mestre finat fou professor de composició en el Conservatori, del qual també fou director: ara n'era director honorari. Deixebles d'en Giner han sigut els mestres Amorós, Ripollès, Penella, Josep Serrano (l'autor de sarqueles) i altres.

Feia alguns anys que 'l compositor vivia allunyat de l'art, fent vida retirada, a causa de l'estat precari de la seva salut.

AVÍS. — Havent-se reimprès el número 2 d'aquesta «Revista», corresponent al mes de febrer de l'any 1904, posem a la venda la col·lecció completa dels vuit anys publicats, que pot adquirir-se al mateix preu de subscripció.
